

Förslag till nationell strategi för marknadskontroll

Strategi för marknadskontroll i enlighet med artikel 13
i förordningen (EU) 2019/1020

Sammanfattning

Den svenska nationella strategin utgör den övergripande strategin på marknadskontrollområdet som ska antas av regeringen i syfte att främja ett konsekvent, övergripande och samlat tillvägagångssätt för marknadskontroll och för tillämpningen av harmoniserad unionslagstiftning i Sverige. Swedac har i dialog med de berörda myndigheterna tagit fram ett förslag inför regeringens beslut om den andra nationella strategin för marknadskontroll.

Fri rörlighet för varor och tjänster utgör hörnstenar för EU-samarbetet och är en viktig grund för en fungerande gemensam marknad. Handeln är idag global, utbudet av produkter på marknaden är ständigt ökande och värdekedjorna blir alltmer komplexa. De berörda myndigheternas uppgift att bedriva marknadskontroll har också blivit alltmer komplex. Marknadskontroll ska tillse att produkter som tillhandahålls uppfyller kraven och att ekonomiska aktörer kan verka på lika villkor på den inre marknaden. Uppgiften för marknadskontrollmyndigheterna och Tullverket är dock gigantisk. Det kan samtidigt noteras att myndigheternas totala budget för marknadskontroll kraftigt har minskat sedan föregående strategi trots en ökning av ansvarsområden.

Digitaliseringen och den växande e-handeln fortsätter att omforma den globala marknaden, vilket innebär både möjligheter och utmaningar. Utvecklingen på e-handelsområdet förändras i allt snabbare takt och ger upphov till nya handels- och konsumtionsmönster. Importen via e-handel från tredjeland medför utmaningar för marknadskontrollmyndigheterna i samtliga skeden av marknadskontrollprocessen. Handeln från marknadsplatser online och sociala medier fortsätter att växa. Marknadsplatser online har förenklat det som ofta benämns som privatimport. När en konsument handlar från en marknadsplats online från tredjeland, finns flera faktorer som snedvrider konkurrensen. De vanligtvis billiga produkterna tillverkas inte sällan under bristfälliga tillverkningsprocesser utan hänsyn till gällande krav. Det är viktigt att kontroller sker i tillräcklig utsträckning så att Sverige inte riskerar att bli ett ingångsland.

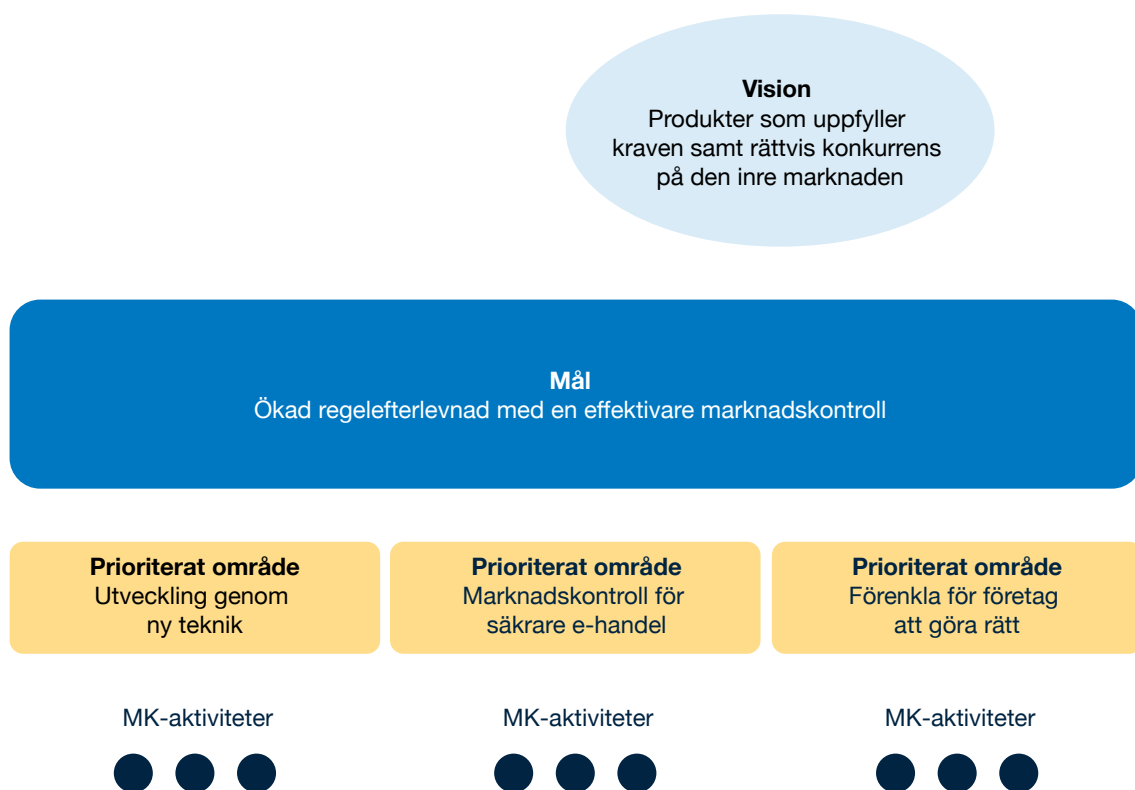
Det är av vikt att betona att marknadskontroll varken är eller kan vara hela lösningen på problemen med bristfälliga produkter på dagens marknad. Det krävs andra åtgärder för att säkerställa att det finns tillräckligt med verkningsfulla verktyg som bl.a. ålägger alla aktörer ett ansvar, särskilt de från tredjeland. Detta bör främst ske på EU-nivå för en harmoniserad inre marknad. Utöver de problem som de bristfälliga produkterna i sig innebär, följer även en rad andra problem i kölvattnet, såsom att produkterna kan ha tillverkats i fabriker med undermåliga arbetsvillkor, genom tvångsarbete, utgör miljöfarlig verksamhet och/eller brottslig verksamhet som även kan vara organiserad. Ekonomiska aktörer som struntar i de krav som gäller för den produkt de tillverkar följer i regel inte heller andra rättsliga krav.

Det finns ett flertal marknadstrender som på olika vis påverkar marknadskontrollen. Omställningen till en cirkulär ekonomi är en trend som påverkar marknaden. Marknaden för återbruk och cirkulära affärsmodeller växer. EU:s upparbetade regelverk kring ekodesign och energimärkning reglerar en del i den omställningen för att driva utvecklingen mot mer hållbara produkter på marknaden. Omställningen till en cirkulär ekonomi innebär att marknadskontrollen ställs inför nya utmaningar.

De berörda myndigheterna påträffar s.k. trendprodukter som får plötsliga efterfrågningar, t.ex. under kriser eller vid uppsving i en specifik produktkategori då fler aktörer tenderar att importera produkter. Det sker inte sällan utan tillräcklig kunskap om regler och säkerhetskrav. Detta har observerats för följande produktområden: kris- och beredskapsprodukter, medicintekniska produkter, estetiska produkter, produkter för välbefinnande och elektroniska cigaretter.

De senaste åren har en mängd nya rättsakter antagits som påverkar marknadskontrollen. Marknadskontrollmyndigheterna och ekonomiska aktörer står inför ökade utmaningar när regelverken blir alltmer komplexa och i vissa fall överlappande. Samtidigt kan brister i standardiseringsprocesser, exempelvis försenade harmoniserade standarder, göra det svårt för tillverkare och importörer att veta hur de ska säkerställa produkters överensstämmelse med regelverket. Det skapar i förlängningen även svårigheter för marknadskontrollmyndigheterna i kontrollen av efterlevnaden.

Det är centralt med en effektiv, ändamålsenlig och kostnadseffektiv marknadskontroll. En enhetlig tolkning och efterlevnad av unionslagstiftningen gynnar ekonomiska aktörer och slutanvändare samt bidrar till ökad tillväxt genom en bättre fungerande inre marknad. Det ger samtidigt en hög skyddsnivå för att allmänintressen som t.ex. hälsa, säkerhet och miljöskydd ska garanteras. Utifrån den lägesanalys som gjorts har de berörda myndigheterna enats om följande vision, mål och prioriterade områden för svensk marknadskontroll för åren 2026-2029.

De tre prioriterade områden som identifierats i strategin för att uppnå målet *Ökad regelefterlevnad med en effektivare marknadskontroll* och i förlängningen visionen *Produkter som uppfyller kraven samt rättvis konkurrens på den inre marknaden* är:

- Utveckling genom ny teknik
- Marknadskontroll för säkrare e-handel
- Förenkla för företag att göra rätt

De prioriterade områdena är inte sektorsspecifika utan huvudsakligen av horisontell karaktär, vilket innebär att de berör samtliga myndigheter om än i olika utsträckning. I bilaga 3 redogörs för planerade aktiviteter inom marknadskontroll. De prioriterade områdena kommer därefter ligga till grund för marknadskontrollmyndigheternas planerade verksamhet i de årliga

programmen för marknadskontroll där aktiviteterna sedan närmare specificeras och följs upp. Vidare utgör Marknadskontrollrådets handlingsplan ett verktyg för att närmare specificera de aktiviteter som lämpar sig för gemensamma insatser av myndigheterna.

Uppföljning av svensk marknadskontroll sker årligen. Årshjulet för planering och uppföljning av marknadskontroll innefattar: framtagande av program för marknadskontroll, uppföljning av föregående års program, redovisning av strategins genomförande till regeringen, Marknadskontrollrådets handlingsplan och myndigheternas verksamhetsplanering.

Den andra nationella strategin avser perioden den 1 januari 2026 till den 31 december 2029. Till skillnad från den första nationella strategin avser den helår. Det vore lämpligt att fortsätta redovisningen till regeringen av myndigheternas genomförande av strategin med en redovisning till regeringen, förslagsvis med en delredovisning efter två år och därefter efter strategiperiodens slut.

Innehåll

1. Inledning.....	1
2. Lägesanalys	2
2.1 Dagens marknad	2
2.2 Analys av tillgänglig statistik avseende marknadskontroll.....	3
2.2.1 Tillgänglig statistik över icke-överensstämmande produkter	4
2.2.2 Analys och provning i laboratorier	5
2.2.3 Ömsesidig assistans	5
2.2.4 Tullärenden.....	5
2.3 Marknadstrender	6
2.3.1 Digitalisering och e-handel	6
2.3.2 Ny teknik och nya produkter	9
2.3.3 Hållbarhet, cirkulär ekonomi och återbruk.....	10
2.3.4 Trendprodukter	10
2.3.5 Utmaningar med standardisering och regelverk	11
3. Vision, mål och prioriterade områden för svensk marknadskontroll	13
3.1 Vision och mål	13
3.2 Prioriterade områden	14
3.2.1 Utveckling genom ny teknik.....	14
3.2.2 Marknadskontroll för säkrare e-handel.....	16
3.2.3 Förenkla för företag att göra rätt.....	18
4. Planerade aktiviteter inom marknadskontroll	20
5. Uppföljning	21
5.1 Planering och uppföljning av marknadskontroll	21
5.1.1 Program för marknadskontroll och uppföljning av program.....	21
5.1.2 Marknadskontrollrådets handlingsplan.....	22
5.1.3 Uppföljning av den nationella strategin för marknadskontroll	22
5.1.4 Utvärdering av de nationella strategierna inom EUPCN.....	23
5.2 Indikatorer	23

Bilaga 1.	
Nationell organisering	25
Bilaga 2.	
Marknadskontroll och riskbaserad metod	30
Bilaga 3.	
Planerade aktiviteter inom marknadskontroll	33
Bilaga 4.	
Förteckning över myndigheter	44
Bilaga 5.	
Produktsektorer	51
Bilaga 6.	
EU:s marknadskontrollförfordning	53
Bilaga 7.	
Ekodesignförfordningen	54

1. Inledning

Detta förslag till nationell strategi för marknadskontroll har upprättats i enlighet med artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan benämnd EU:s marknadskontrollförordning. Det här är underlag som tagits fram inför regeringens beslut om den andra nationella strategin för marknadskontroll. Den första strategin avsåg åren 2022-2025 och genomförandet har årligen följts upp med redovisning till regeringen.

Den svenska nationella strategin utgör den övergripande strategin på marknadskontrollområdet som ska antas av regeringen i syfte att främja ett konsekvent, övergripande och samlat tillvägagångssätt för marknadskontroll och för tillämpningen av harmoniserad unionslagstiftning i Sverige. Genom ett nytt krav i förordning (EU) 2023/988¹ breddas strategin även till det icke-harmoniserade produktområdet. Strategin täcker därmed all harmoniserad unionslagstiftning kopplad till EU:s marknadskontrollförordning, förordning (EU) 2023/988 samt förordning (EU) 2024/1781².

Det anges i 4 b § förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn att Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) i egenskap av centralt samordningskontor åtminstone vart fjärde år ska ta fram och lämna ett förslag till en nationell strategi för marknadskontroll enligt artikel 13 i EU:s marknadskontrollförordning till regeringen och årligen följa upp den nationella strategin för marknadskontroll.

Under hösten 2024 bildades en arbetsgrupp med representanter från de berörda myndigheterna³ och det centrala samordningskontoret som har arbetat med framtagandet av strategin. Swedacs generaldirektör skickade ut en skrivelse i november 2024 till alla berörda myndigheters generaldirektörer och efterfrågade underlag till strategin. I arbetsgruppen har frågor om underlaget och strategins utformning kunnat diskuteras. På EU-nivå har en ny vägledning för framtagandet av medlemsstaternas nationella strategier antagits av Unionsnätverket för produktöverensstämmelse (EUPCN). Vägledningen är frivillig att använda för medlemsstaterna och den har beaktats i arbetet med framtagandet av den svenska strategin. Dialog har också hållits med näringslivs- och konsumentorganisationer som beretts tillfälle att lämna synpunkter. Vidare har det centrala samordningskontoret informerat och bjudit in till diskussion på Marknadskontrollrådets möten under 2024 och 2025. Den 11 juni 2025 bjöd Swedac in de berörda myndigheternas generaldirektörer till ett möte för att diskutera och förankra detta underlag till nytt beslut om strategi.

1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG.

2 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1781 av den 13 juni 2024 om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter, om ändring av direktiv (EU) 2020/1828 och förordning (EU) 2023/1542 och om upphävande av direktiv 2009/125/EG.

3 Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Energimyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Kemikalieinspektionen, Konsumentverket, Läkemedelsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Transportstyrelsen, Tullverket och Swedac.

2. Lägesanalys

2.1 Dagens marknad

Fri rörlighet för varor och tjänster utgör hörnstenar för EU-samarbetet och är en viktig grund för en fungerande gemensam marknad. Handeln är idag global, utbudet av produkter på marknaden är ständigt ökande och värdekedjorna blir alltmer komplexa. De berörda myndigheternas uppgift att bedriva marknadskontroll har också blivit alltmer komplex.

Marknadskontroll ska tillse att produkter som tillhandahålls uppfyller kraven och att ekonomiska aktörer kan verka på lika villkor på den inre marknaden. Det system som inrättats sedan lång tid tillbaka bygger på att ansvaret för att produkter som placeras på marknaden är säkra och uppfyller kraven ligger hos tillverkaren eller importören. Marknadskontrollmyndigheterna varken kan eller ska kontrollera alla produkter på marknaden. Enligt EU:s marknadskontrollförordning ska marknadskontrollmyndigheterna följa en riskbaserad metod med beaktande av ett antal angivna faktorer när beslut fattas om vilka kontroller som ska utföras på vilka typer av produkter och i vilken omfattning. Detta beskrivs närmare i bilaga 2.

Uppgiften för marknadskontrollmyndigheterna och Tullverket är dock gigantisk. Tullverkets ansvar att övervaka och kontrollera varuflödet vid yttre gräns innefattar en lång lista med uppgifter och även om hela varuflödet ska övervakas måste tullen prioritera sina kontrollinsatser, t.ex. mot illegala varor såsom vapen och narkotika. Inflödet till EU av produkter från tredjeland har dessutom ökat kraftigt och utgör en stor del av e-handeln. Rotterdam i Nederländerna är Europas största containerhamn och en betydande väg in i EU för produkter från tredjeland. Antalet containrar anländer i en outsärlig ström till EU. En enda container kan innehålla en mängd olika produkter som är paketerade utan ordning och som kan ta lång tid för tullens personal att gå igenom. Under 2024 mottog EU 4,6 miljarder försändelser enbart i kategorin med maxvärde 150 euro, vilka i huvudsak kommer från Kina och skickas ofta med flygfrakt.⁴ Av dessa 4,6 miljarder försändelser mottog Nederländerna 1,4 miljarder, via Schiphol/Amsterdams flygplats och Maastricht/Aachen flygplats. Det innebär 3,8 miljoner försändelser per dag. Den totala siffran för EU är 12 miljoner per dag. En stor andel av försändelserna skickas direkt till privatpersoner som e-handlat och beställt produkterna online.

På samma sätt flödar varje dag hundratusentals produkter in i Sverige. E-handelsindikatorn är en månatlig mätning av hur svenska konsumenter e-handlar som genomförs av Novus på uppdrag av Svensk Handel. Undersökningen skattar omsättningen för e-handeln i Sverige och från utlandet, samt visar utvecklingen i olika varukategorier. Under november 2024 e-handlade 76 % av de svenska konsumenterna, vilket är en av de högsta nivåerna som presenterats i e-handelsindikatorn sedan pandemin 2020.⁵ De stora kinesiska marknadsplatserna online säljer enorma mängder produkter till konsumenter i EU. Var fjärde sekund genomför någon i Sverige ett köp från någon av de kinesiska marknadsplatserna och nästan var femte kund planerade 2024 att köpa en julklapp från Temu eller Shein.⁶ Produkterna från dessa marknadsplatser är i stor utsträckning bristfälliga och ibland rent skadliga. Vid ett möte

4 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/e-commerce-communication-comprehensive-eu-toolbox-safe-and-sustainable-e-commerce>

5 <https://www.svenskhandel.se/api/documents/pressmeddelanden/E-handelsindikatorn%20november%202024.pdf>

6 <https://www.svenskhandel.se/api/documents/pressmeddelanden/E-handelsindikatorn%20november%202024.pdf>

i november 2024 inom unionsnätverket för produktöverensstämmelse (EUPCN) visade Europeiska kommissionen statistik över nivåerna för icke-överensstämmelse på tre kinesiska marknadsplatser som grundar sig på uppgifter medlemsstaterna har registrerat i informations- och kommunikationssystemet ICSMS. Den totala siffran för icke-överensstämmelse på alla tre plattformar var 88,1 % enligt Europeiska kommissionens statistik. Tyskland har genomfört flera kontrollinsatser mot de nämnda marknadsplatserna och redovisade vid samma möte statistik där icke-överensstämmelsen var 100 %. Dessa marknadsplatser efterlever inte de krav som uppställs i lagstiftningen. Förutom att konsumenter och andra köpare får bristfälliga och skadliga produkter skapas även en osund konkurrens på marknaden.

Ett gemensamt upprop från icke-statliga organisationer (s.k. NGOs) och europeisk industri lades fram under hösten 2024 med krav på att täppa till hål i lagstiftningen på EU-nivå avseende marknadsplatser online.⁷ Den 20 december 2024 skickade Sveriges konsumenter ett öppet brev till miljö- och klimatministern med bl.a. krav på skarpare lagstiftning med ett generellt ansvar för marknadsplatser för att leverera säkra produkter.⁸ Svensk Handel har tidigare uppmanat regeringen att tydligt markera mot de kinesiska e-handelsjättarna som inte bara hotar miljön och konsumenternas säkerhet utan på sikt riskerar även svenska företag, jobb och skatteintäkter att gå förlorade.⁹ Problemet har uppmärksamrats politiskt på flera håll såväl i andra medlemsstater som i Sverige. Det har även varit omfattande debatt och belysning av problemen i media. Vidare startade Europeiska kommissionen under hösten 2024 en formell utredning mot marknadsplatsen Temu för att utreda om Temu har brutit mot förordning (EU) 2022/2065 om en inre marknad för digitala tjänster (DSA).

De berörda myndigheternas marknadskontroll är en viktig verksamhet som syftar till att produkter som tillhandahålls uppfyller kraven och att ekonomiska aktörer kan verka på lika villkor på den inre marknaden. Det är dock av vikt att betona att marknadskontroll varken är eller kan vara hela lösningen på problemet med bristfälliga produkter på dagens marknad. Det krävs åtgärder från politiskt håll och på EU-nivå för att tillverkare, särskilt från tredjeland, ska uppfylla det ansvar de har enligt gällande lagstiftning. Utöver de problem som de bristfälliga produkterna i sig innebär, följer även en rad andra problem i kölvattnet, såsom att produkterna kan ha tillverkats i fabriker med undermåliga arbetsvillkor, genom tvångsarbete, utgör miljöfarlig verksamhet och/eller brottslig verksamhet som även kan vara organiserad. Ekonomiska aktörer som struntar i de krav som gäller för den produkt de tillverkar följer i regel inte heller andra rättsliga krav.

2.2 Analys av tillgänglig statistik avseende marknadskontroll

I enlighet med EU:s marknadskontrollförordning ska den nationella strategin bland annat innehålla den tillgängliga informationen om förekomsten av produkter som inte överensstämmer med kraven, med särskilt beaktande av de kontroller som avser marknadskontrollmyndigheternas aktiviteter och kontroller av produkter enligt tullförfarandet för övergång till fri omsättning.

När EU:s marknadskontrollförordning trädde i kraft i juni 2021 införde man ett obligatoriskt krav på att samtliga marknadskontrollmyndigheter ska registrera genomförda aktiviteter i informations- och kommunikationssystemet ICSMS. Medicintekniska produkter och medicintekniska produkter

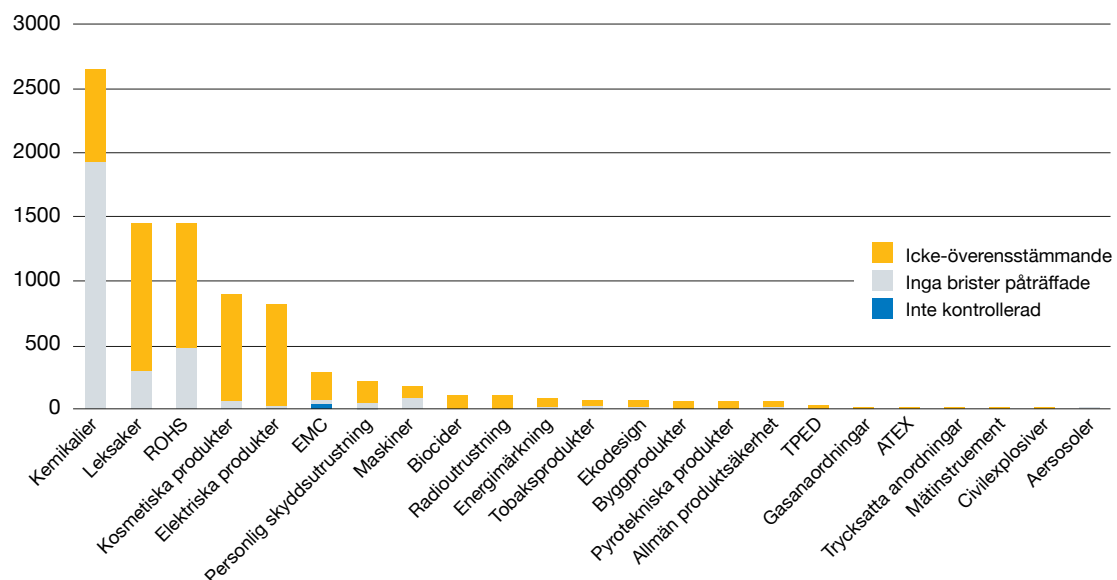
⁷ <https://www.svenskhandel.se/api/documents/dokument/joint-statement-level-playing-field-for-online-marketplaces-and-effective-enforcement--20240917.pdf>

⁸ <https://www.sverigeskonsumenter.se/nyheter-och-press/nyheter-och-pressmeddelanden/efter-utspelet-om-temu-oppet-brev-till-romina-pourmokhtari/>

⁹ <https://www.svenskhandel.se/nyheter/pressmeddelande/regeringen-maste-markera-mot-temu-och-shein>

för in vitro-diagnostik är undantagna från kravet där aktiviteterna istället ska registreras i systemet Eudamed¹⁰. För svensk del har det inneburit att de flesta myndigheterna har registrerat sina aktiviteter i ICSMS i en betydligt större utsträckning än tidigare. Aktiviteterna registreras i ärenden utifrån en specifik produkt men samma produkt kan ingå i flera ärenden om den omfattas av flera regelverk. Under de senaste åren har registreringen nästan tiofaldigats, från drygt 300 ärenden 2020 till i genomsnitt 2 800 ärenden per år för åren 2022–2024. Även om de uppgifter som registreras i systemet inte är kompletta är dessa uppgifter den mest enhetliga informationen som finns tillgänglig. Av de 13 marknadskontrollmyndigheter som omfattas av strategin är det två som inte har registrerat sina aktiviteter i systemet.¹¹ En av dessa myndigheter har inte bedrivit några marknadskontrollärenden.¹²

De indikatorer för marknadskontroll som EU:s gemensamma forskningscentrum (JRC) tagit fram antogs av nätverket för produktöverensstämmelse (EUPCN) i september 2021. Även om indikatorerna är frivilliga ger de en god indikation på vilka uppgifter som bör prioriteras vid registrering i ICSMS och kan därför bidra till en mer tillförlitlig statistik. De indikatorer som registreras i ICSMS omfattar uppgifter om aktiviteter (kontroller och provning i laboratorier), samarbete (ömsesidig assistans och kontakter med ekonomiska aktörer) och resultat (icke-överensstämmande produkter och produkter med risk).

Antal ärenden och andel icke-överensstämmande produkter per sektor för perioden 2022–2024.

2.2.1 Tillgänglig statistik över icke-överensstämmande produkter

Givet ovan nämnda förutsättningar har marknadskontrollmyndigheterna under perioden 2022–2024¹³ registrerat ca 8 500 ärenden. Kemikaliesektorn står för den största andelen ärenden (31 %). Sektorerna RoHS¹⁴ (17 %) och leksaker (17 %) står också för en betydande andel av det totala antalet ärenden för perioden. Av det totala antalet ärenden har bristande överensstämmelse påträffats för produkter i ca 5 200 ärenden (62 %) där leksaker står för den största andelen (22 %), följt av sektorerna RoHS (18 %) och kosmetiska produkter (16 %). Att andelen icke-överensstämmande produkter är så pass hög kan till stor del förklaras av att myndigheterna använder sig av riskbaserade metoder för att rikta sina kontroller mot

10 <https://www.lakemedelsverket.se/sv/medicinteknik/tillverka/eudamed#hmainbody1>

11 Transportstyrelsen och Naturvårdsverket.

12 Naturvårdsverket.

13 Förslag till en nationell strategi ska lämnas till Regeringskansliet i september 2025. Statistik för 2025 ingår därför inte.

14 Begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.

produkter som förväntas ha brister. Samtidigt finns indikationer på att produkter som inte har några brister registreras i mindre omfattning av myndigheterna. Notera att uppgifter från fordonssektorn och sektorn för medicintekniska produkter saknas i underlaget. Farliga produkter rapporteras i EU-databasen Safety Gate som i Sverige administreras av Konsumentverket. Rapporter över statistiken i EU rapporteras årligen på Europeiska kommissionens webbplats¹⁵.

2.2.2 Analys och provning i laboratorier

Provning i laboratorier sker ofta då dokumentkontrollen¹⁶ indikerar att produkten är bristfällig. Vissa myndigheter har egna laboratorier för delar av kontrollerna, exempelvis Energimyndigheten. Utöver det anlitas externa oberoende laboratorier. Totalt har ca 4 200 produkter provats i laboratorier under åren 2022–2024. Den sektor som utför flest provningar är kemikaliesektorn där ca 87 % av kontrollerna omfattas av provning. Den största andelen av utförda provningar i laboratorium har också skett inom kemikaliesektorn (55 %) följt av RoHS (29 %) och leksaker (7 %).

2.2.3 Ömsesidig assistans

Genom EU:s marknadskontrollförordning infördes ett förfarande för ömsesidig assistans. Det innebär att en myndighet kan begära information eller marknadskontrollåtgärder av en myndighet i en annan medlemsstat i de fall det krävs. De svenska marknadskontrollmyndigheterna har under perioden 2022-2024 begärt information vid fyra tillfällen och gjort begäran om 57 åtgärder i andra medlemsstater. Samtidigt har svenska myndigheter mottagit begäran om information vid åtta tillfällen och åtgärder vid tre tillfällen. För medicintekniska produkter finns ett motsvarande förfarande som inte ingår i ICSMS.

2.2.4 Tullärenden

Samarbetet i Sverige mellan Tullverket och marknadskontrollmyndigheterna är väl fungerande och beskrivs närmare i bilaga 1. Under perioden 2022-2024 har totalt ca 2 700 tullärenden initierats. Flest tullärenden sker inom sektorn för leksaker (35 %) följt av sektorn för elektrisk utrustning (16 %). De initierade tullärendena har resulterat i att i ca 2 300 ärenden har produkter vägrats övergång till fri omsättning, varav ca 500 ärenden omfattade produkter som bedömdes utgöra allvarlig risk och ansågs farliga. Totalt har över 4,4 miljoner enskilda produkter stoppats under perioden. När det gäller övergång till fri omsättning ska marknadskontrollmyndigheterna ge besked till Tullverket inom fyra arbetsdagar om en produkt ska övergå till fri omsättning eller inte. Av en sammanställning som Europeiska kommissionen gjort framgår att svenska myndigheter har uppfyllt kravet i samtliga fall.

Marknadskontrollmyndigheterna har möjlighet att begära ut importstatistik från tredjeland från Tullverket. Denna importstatistik kan vara till hjälp vid planeringen av marknadskontroll. Viss tullstatistik finns tillgänglig i ICSMS som berör all import till EU från tredjeland. Denna importstatistik kan också vara till hjälp vid planeringen av marknadskontroll.

¹⁵ <https://ec.europa.eu/safety-gate/#/screen/pages/reports>

¹⁶ Kontrollmetoder beskrivs närmare i bilaga 2.

2.3 Marknadstrender

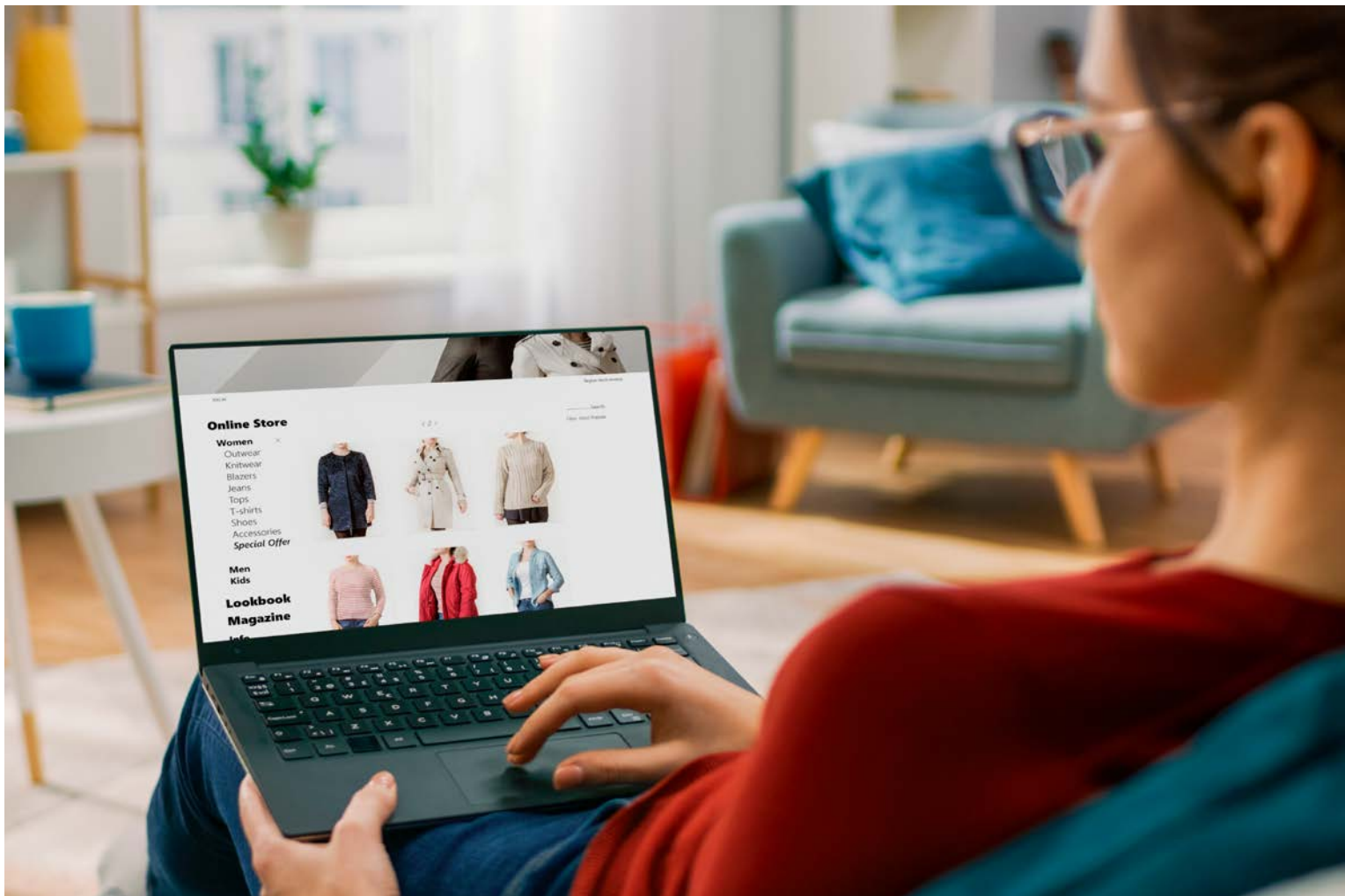
Marknadskontrollmyndigheternas och Tullverkets kännedom om nyheter och nya trender på marknaden är av stor vikt för att kunna utföra en effektiv och ändamålsenlig marknadskontroll samt stoppa bristfälliga produkter vid yttre gräns. Myndigheterna genomför därför regelbundet en omvärldsbevakning och marknadsanalys för att få kunskap om olika marknadstrender, hot och risker med ny teknik samt kännedom om nya produkter som erbjuds på marknaden.

I den första nationella strategin identifierades att omvärldsbevakning genomfördes i olika utsträckning. Utveckling av omvärldsbevakning och marknadsanalys blev därför ett prioriterat område i den första nationella strategin. För att stärka utvecklingen av omvärldsbevakning har en arbetsgrupp under Marknadskontrollrådet tagit fram en vägledning som är avsedd att utgöra ett stöd i myndigheternas arbete i dessa frågor. Marknadskontrollrådet har därefter inrättat ett forum för omvärldsbevakning och marknadsanalys där myndigheterna för dialog för att stärka omvärldsbevakningen.

Under framtagandet av den nationella strategin har följande trender kunnat identifieras som är av vikt för arbetet med marknadskontroll framöver.

2.3.1 Digitalisering och e-handel

Digitaliseringen och den växande e-handeln fortsätter att omforma den globala marknaden, vilket innebär både möjligheter och utmaningar. Utvecklingen på e-handelsområdet förändras i allt snabbare takt och ger upphov till nya handels- och konsumtionsmönster. E-handel skapar nya möjligheter för ekonomiska aktörer att tillhandahålla produkter på en global marknad och på så sätt nå ut till fler konsumenter. Konsumenters inköp av produkter online fortsätter att

öka. Drygt 80 % av de svenska konsumenterna e-handlade under december 2024.¹⁷ 70 % av konsumenterna inom EU e-handlar regelbundet. Under 2024 importerades 4,6 miljarder varor med lågt värde till EU, vilket innebär så mycket som 12 miljoner paket om dagen.¹⁸

Mer än 90 % av varorna som importerades kom från några få marknadsplatser online och 85 % av varorna importerades från Kina.¹⁹ En marknad i förändring, där traditionell handel från fysiska butiker minskar och köp via e-handel ökar, skapar nya förutsättningar för att bedriva marknadskontroll.

Importen via e-handel från tredjeland medför utmaningar för marknadskontrollmyndigheterna i samtliga skeden av marknadskontrollprocessen. Det är komplicerat att kartlägga marknaden när spårbarheten är bristfällig, det är oklart hur många unika produkttyper som finns och det är svårt att även utkräva ansvar. Det kan vara problematiskt att avgöra vilken aktör som är ansvarig för produkten och därmed skyldig att vidta rättelse. Det finns även vissa affärsmodeller som är uppbyggda på ett sätt som möjliggör att produkter som är avsedda för tredjeland ändå når den inre marknaden och dessa produkter uppfyller ofta inte de gällande kraven.

Handeln från marknadsplatser online fortsätter att växa. Marknadsplatserna kopplar samman köpare och säljare och möjliggör transaktioner mellan självständiga parter. I vissa fall kan en marknadsplats fungera som en ren mellanhand mellan säljaren och köparen. Det kan dock också vara så att leverantören av marknadsplatsen är aktiv under försäljningsprocessen och även säljer produkter i eget namn. Det kan därför vara svårt för konsumenter som använder

¹⁷ www.postnord.se Konsumentstatistik inom e-handel, december 2024.

¹⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/e-commerce-communication-comprehensive-eu-toolbox-safe-and-sustainable-e-commerce>

¹⁹ Uppgifter från Europeiska kommissionen på möte med EUPCN 250129.

marknadsplatsen att förstå vem som är deras avtalspart och hur deras rättigheter och skyldigheter påverkas.

Marknadsplatser online har förenklat det som ofta benämns som privatimport, vilket innebär att enskilda konsumenterna agerar som importörer utan att alltid vara medvetna om de skyldigheter och regler som gäller vid import till den europeiska marknaden. Detta leder till att produkter kan sakna dokumentation, vara skadliga eller inte uppfylla andra krav i EU:s lagstiftning. När en konsument handlar från en marknadsplats online från tredjeland, finns flera faktorer som snedvrider konkurrensen. De vanligtvis billiga produkterna tillverkas inte sällan under bristfälliga tillverkningsprocesser utan hänsyn till gällande krav. Situationen och kostnadsbördan är en helt annan för ekonomiska aktörer som importerar och följer regelverket.

Utan en importör som garanterar produktens överensstämmelse med regler och standarder, kan brister i säkerhet och kvalitet bli svåra att åtgärda och myndigheter får begränsade möjligheter att agera. Detta handelsmönster gäller dock inte enbart konsumenterna och så kallad privatimport. Ett särskilt bekymmer är import där exempelvis arbetsgivare utan nödvändig kunskap köper in produkter utanför EU för användning i sin verksamhet. Detta kan innebära risker för både anställda och konsumenterna, t.ex. genom inköp av personlig skyddsutrustning, elektriska produkter eller byggprodukter som inte är anpassade för europeiska krav.

Den snabba tillväxten av dropshipping-företag påverkar också e-handelslandskapet. Dropshipping innebär att säljare marknadsför och säljer produkter utan att själva lagerhålla eller hantera dem. Produkterna skickas från tillverkaren eller en tredje part, ofta från tredjeland, direkt till kunden. Denna affärsmodell har lett till en ökning av billigare varor på marknaden. Det har samtidigt medfört stora utmaningar för marknadskontrollmyndigheter. En utmaning med dropshipping är att många av de säljande företagen saknar kunskap eller väljer att ignorera gällande produktregler och säkerhetskrav. Detta kan innebära att produkter med brister, t.ex. elektriska produkter, kosmetika och leksaker, når konsumenterna utan att genomgå nödvändiga bedömningar. Dessutom försvinner många dropshipping-aktörer snabbt från marknaden eller går i konkurs om de ställs inför myndighetskrav, vilket gör det svårt att ställa dem till svars för eventuella regelbrott.

Samtidigt har försäljning via sociala medier blivit en växande arena för handel, en arena som ofta används av dropshipping-aktörer. Likaså kan influencers och digitala marknadsföringskampanjer via dessa kanaler få ett stort inflytande på konsumenternas köpbeteenden. Med dagens teknik och enkla betallosningar går det fort att etablera en försäljningskanal. Ett område som särskilt bör nämnas är oseriösa aktörers försäljning av tobaks- och nikotinprodukter via sociala medier som riktar till unga personer. Det är svårt att utöva marknadskontroll på sociala medier, då det är vanligt att det inte framgår vem som ligger bakom försäljningen. Det kan vara svårt att hitta kontaktuppgifter och om det finns sådana kan det vara falska uppgifter.

Inom flera sektorer där försäljning tidigare huvudsakligen skett från företag till företag finns nu en trend med en ökning av konsumenterna som slutanvändare. Hos dessa nya slutanvändare är medvetenheten om vilka risker som en felhantering av dessa produkter kan innebära sannolikt inte känd. Ett exempel är den ökade användningen av gasflaskor med lustgas, helium, koldioxid och gasol där vissa nyetablerade importörer säljer direkt till slutanvändare. Denna trend är dock bredare än enbart e-handel. När det gäller lustgas finns det exempel på ärenden som också har visat på en koppling till brottslig verksamhet.

2.3.2 Ny teknik och nya produkter

Den snabba utvecklingen inom digital teknik omformar såväl produkter och tjänster som affärsmodeller. Utvecklingen går fortsatt i den riktningen att ny teknik, såsom automatisering, robotisering och artificiell intelligens (AI), blir allt vanligare i produkter. Automatiseringen blir allt mer komplex i takt med att antalet enheter, system och typer av tjänster och produkter ökar. Automatiserade processer och maskininlärning påverkar dessutom hur produkter utvecklas och marknadsförs.

Den snabba teknikutvecklingen medför både möjligheter och utmaningar för produktsäkerheten och marknadskontrollen. Nya teknologier kan göra produkter smartare och mer anpassningsbara, men de skapar också nya risker. En av de största utmaningarna är bristen på standardisering och reglering för nya produkter, vilket kan leda till osäkra varor på marknaden. Cyberhot är en annan faktor, där uppkopplade enheter kan utsättas för hackerattacker, vilket kan påverka både funktionalitet och säkerhet.

Mjukvarornas roll blir viktigare för produktens prestanda och livslängd och det gäller för allt fler produkttyper. Det blir allt vanligare med uppkopplade produkter, vilket skapar nya säkerhetsutmaningar och krav på dataskydd. I våra hem kan det vara fråga om allt ifrån musikanläggningar, telefoner till kylskåp. Det uppstår bl.a. frågor kring övervakning, integritet och användbarhet. Smart teknik i hushållsprodukter och industriella system kan skapa nya säkerhetsrisker, t.ex. kopplade till cyberhot. Här kan det också uppstå ett glapp där ingen marknadskontrollmyndighet är ansvarig för att kontrollera nya aspekter hos produkterna.

Nya produkter och produktkategorier utvecklas hela tiden. Nya produkter kan dyka upp lika fort som de försvinner. Det behöver i sig inte innebära risker att det kommer nya produkter utan är en naturlig följd av att tekniken och produktutvecklingen går framåt. Det kommer även nya produkter som inte uppfyller kraven. För vissa nya produkter har någon produktstandard ännu inte tagits fram, varför det kan finnas ovisshet om deras säkerhet och överensstämmelse. Nya

produkter kan också använda nya tekniska lösningar som lagstiftaren inte förutsåg när man tog fram gällande reglering.

Nya produktområden som bör nämnas är t.ex. e-hälsa och personligt anpassade produkter såsom hälsoappar, digitala vårdtjänster och AI-driven diagnostik. Dessa nya produkter och tjänster, som ofta är kopplade till produkter med fokus på välbefinnande och individualisering, ger upphov till nya utmaningar. Som andra exempel kan även nämnas produkter som används inom ljusterapi, ozongeneratorer, utrustning som används vid laserbehandling och estetiska produkter. En ökad användning av dessa produkter ställer ytterligare krav på marknadskontrollen.

Produkter som skapas av oseriösa ekonomiska aktörer med hjälp av 3D-printing eller anpassad tillverkning är en marknadstrend som bör uppmärksammas. Tekniken möjliggör skräddarsydd produktion, men utmanar traditionell marknadskontroll och produktklassificering.

2.3.3 Hållbarhet, cirkulär ekonomi och återbruk

Omställningen till en cirkulär ekonomi är en annan trend som påverkar marknaden. Marknaden för återbruk och cirkulära affärsmodeller växer. EU:s upparbetade regelverk kring ekodesign och energimärkning reglerar en del i den omställningen för att driva utvecklingen mot mer hållbara produkter på marknaden. Det finns även andra regelverk som berör hållbarhet, t.ex. EU:s direktiv om företagens hållbarhetsrapportering²⁰. Ekodesign och krav på återbruk syftar till att minska produkters miljöpåverkan över hela livscykeln, inklusive att förlänga produkters livslängd. Omställningen påverkar inte bara hur produkter tillverkas och distribueras, utan också vilka aktörer som bär ansvar för produkternas efterföljande livscykel. Detta innebär att ekonomiska aktörer behöver anpassa sig till de nya kraven, nya ansvarsfördelningar och förändrade produktkedjor.

Olika former av återanvändning av hela eller delar av produkter förväntas öka i takt med kraven som ställs för att underlätta reparationer och återtillverkning av nya produkter. Tillverkare måste därför i högre grad tänka på produktens hela livscykel och utveckla strategier för reparation och återtillverkning.

Omställningen till en cirkulär ekonomi innebär att marknadskontrollen ställs inför nya utmaningar. Traditionellt har marknadskontrollen främst fokuserat på produktens säkerhet och regelefterlevnad vid tillverkning och försäljning, men med ökat fokus på återbruk, reparation och återtillverkning behöver kontrollen omfatta hela produktens livscykel. Detta kräver nya metoder och arbetssätt för att säkerställa att produkter uppfyller de krav som ställs under hela sin livstid, inte bara vid det första försäljningstillfället.

Med ökad livslängd och återbruk av produkter ökar behovet av att kunna spåra produktens historia. Det behöver utvecklas metoder för att bedöma om uppgraderade produkter och renoverade enheter fortfarande uppfyller regelverken. Vidare behöver nya metoder för provning utvecklas. Detta kan innebära att produkter behöver genomgå provning vid flera tillfällen under sin livstid, snarare än enbart vid tillverkning inför första försäljningstillfället.

2.3.4 Trendprodukter

Vid plötsliga efterfrågeökningar, t.ex. under kriser eller vid uppsving i en specifik produktkategori, tenderar fler aktörer att importera produkter. Det sker i vissa fall utan tillräcklig kunskap om regler och säkerhetskrav. Detta har observerats för följande produktområden: kris- och beredskapsprodukter, medicintekniska produkter, estetiska produkter, produkter för

²⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2464 av den 14 december 2022 om ändring av förordning (EU) nr 537/2014, direktiv 2004/109/EG, direktiv 2006/43/EG och direktiv 2013/34/EU vad gäller företagens hållbarhetsrapportering.

välbefinnande och elektroniska cigaretter. Bristande regelkännedom kan leda till att många produkter når marknaden utan att den ekonomiska aktören har säkerställt att man uppfyller kraven som exempelvis att genomgå nödvändiga kontroller. En annan växande trend är att erbjuda produkter och tjänster inom området e-hälsa, som exempelvis olika hälsoappar.

Marknadskontrollmyndigheterna ser att andelen bristfälliga produkter är hög för trendprodukter där efterfrågan ökar snabbt med stora och snabba varuflöden som följd. Under pandemin importerades stora mängder bristfällig personlig skyddsutrustning. Den senare tiden har efterfrågan på t.ex. nödradios/vevradior ökat markant på grund av det oroliga världsläget. Även här ser myndigheterna stora brister i uppfyllnad av gällande krav.

2.3.5 Utmaningar med standardisering och regelverk

De senaste åren har en mängd nya rättsakter antagits som påverkar marknadskontrollen. Marknadskontrollmyndigheterna och ekonomiska aktörer står inför ökade utmaningar när regelverken blir alltmer komplexa och i vissa fall överlappande. Dessutom finns en ökad benägenhet till detaljstyrning av regler på EU-nivå. Olika tolkningsdokument tas fram som i vissa fall kan skapa fler utmaningar med att tolka regelverken. Det har observerats av flera myndigheter liksom näringslivs- och konsumentorganisationer att Europeiska kommissionen tenderar till att göra avsteg från den s.k. Nya metoden²¹ genom att bl.a. lägga in fler detaljer i regelverken istället för i standarder. Det finns samtidigt andra områden där man uppskattar att regelverken har tydlig reglering.

Det alltmer komplexa regulatoriska landskapet gör regelefterlevnaden svår för företagare, speciellt för småföretag, men skapar också svårigheter för myndigheter vid tillämpningen

²¹ Se närmare avsnitt 1.1 i 2022 års blåbok om genomförandet av EU:s produktbestämmelser, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2022:247:TOC>

av regelverken. Samtidigt kan brister i standardiseringsprocesser, exempelvis försenade harmoniserade standarder, göra det svårt för tillverkare och importörer att veta hur de ska säkerställa produkters överensstämmelse med regelverket. Det skapar i förlängningen även svårigheter för marknadskontrollmyndigheterna i kontrollen av efterlevnaden.

Vidare har ett avgörande från EU-domstolen²² skapat osäkerhet och oro om framtidens hantering av standarder. Avgörandet innebär att harmoniserade standarder måste göras tillgängliga för allmänheten utan kostnad. Standarder är dock upphovsrättsskyddade och ägs av den organisation som tagit fram standarden. Många standardiseringsorganisationer är beroende av försäljning av standarder. På grund av de utmaningar som finns kopplade till standardisering finns en oro för standardiseringens framtid inom EU och dess roll i regleringen. Detta kan påverka kvalitetsinfrastrukturens funktion i stort, där marknadskontrollen ingår, inte minst förutsättningarna för den Nya metoden som helhet.

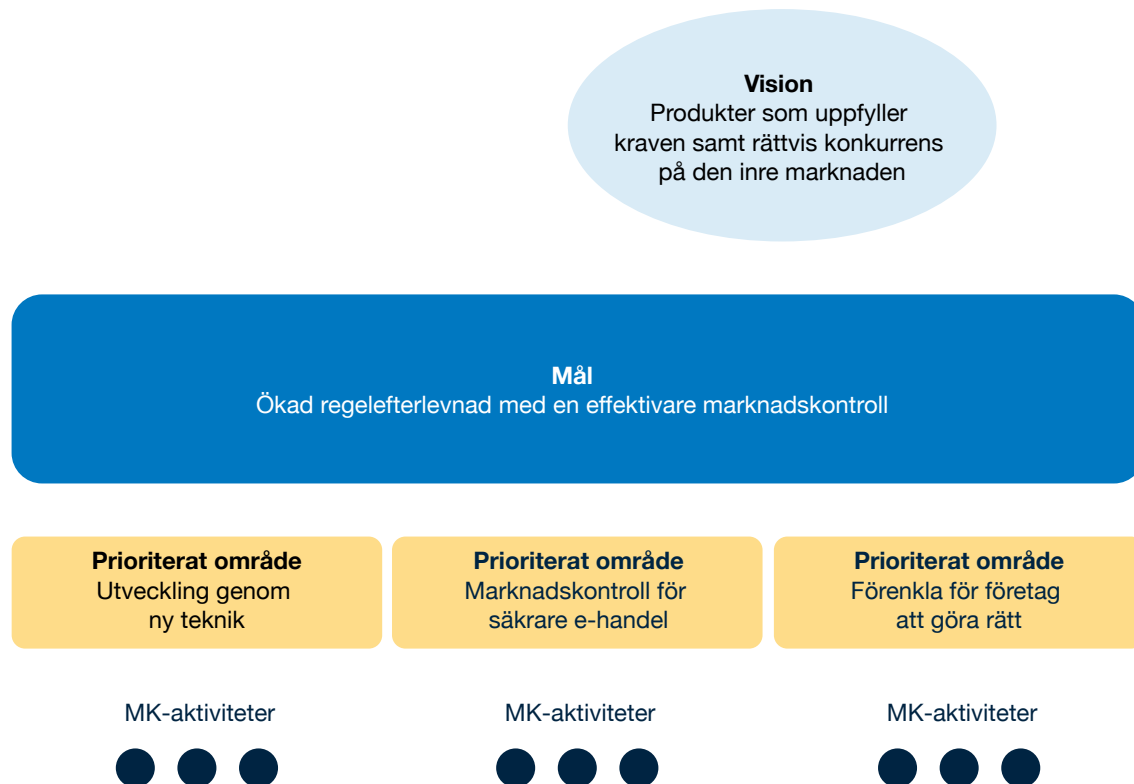
²² EU-domstolen, case C-588/21 P, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62021CJ0588>

3. Vision, mål och prioriterade områden för svensk marknadskontroll

Den nationella strategins syfte enligt artikel 13 i EU:s marknadskontrollförordning är att främja ett konsekvent, övergripande och samlat tillvägagångssätt för marknadskontroll och för tillämpningen av harmoniserad unionslagstiftning i Sverige. Genom ett nytt krav i förordning (EU) 2023/988 breddas strategin även till det icke-harmoniserade produktområdet (se avsnitt 4). Det är centralt med en effektiv, ändamålsenlig och kostnadseffektiv marknadskontroll. En enhetlig tolkning och efterlevnad av unionslagstiftningen gynnar ekonomiska aktörer och slutanvändare samt bidrar till ökad tillväxt genom en bättre fungerande inre marknad. Det ger samtidigt en hög skyddsnivå för att allmänintressen som t.ex. hälsa, säkerhet och miljöskydd ska garanteras.

3.1 Vision och mål

De berörda myndigheterna har enats om att föreslå följande vision och mål för svensk marknadskontroll för åren 2026–2029. Den övergripande visionen är: *Produkter som uppfyller kraven samt rättvis konkurrens på den inre marknaden.*

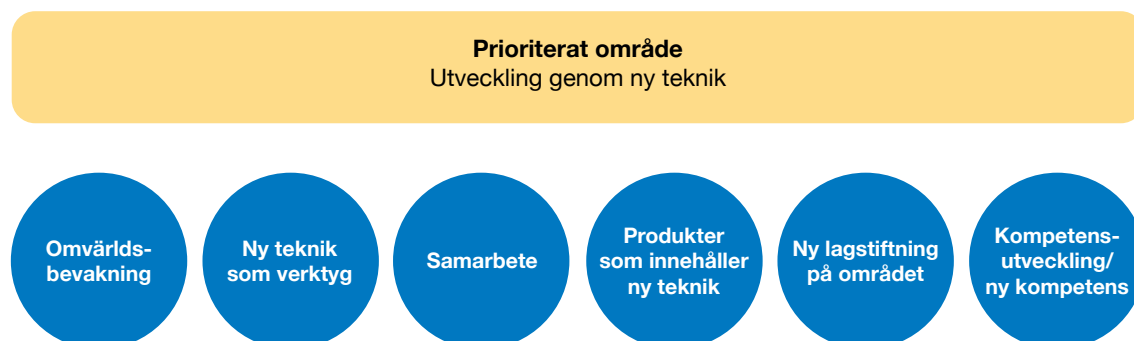
Målet för den nationella strategin föreslår myndigheterna ska vara: *Ökad regelefterlevnad med en effektivare marknadskontroll.* Ökad regelefterlevnad är en förutsättning för att arbeta mot visionen där produkter som tillhandahålls uppfyller kraven. Vidare bidrar ökad regelefterlevnad

till en rättvisare konkurrens på den inre marknaden med större möjligheter till lika villkor för de ekonomiska aktörerna. I syfte att uppnå målet ökad regelefterlevnad med en effektivare marknadskontroll har ett antal prioriterade områden identifierats som anges närmare i avsnitt 3.2.

3.2 Prioriterade områden

I enlighet med artikel 13.2 b) i EU:s marknadskontrollförordning ska den nationella strategin omfatta de områden som medlemsstaterna identifierar som prioriterade för tillämpningen av harmoniserad unionslagstiftning. De berörda myndigheterna har enats om tre prioriterade områden för att uppnå målet ökad regelefterlevnad med en effektivare marknadskontroll. Områdena är inte sektorsspecifika utan huvudsakligen av horisontell karaktär, vilket innebär att de berör samtliga myndigheter om än i olika utsträckning. De prioriterade områdena har identifierats utifrån en lägesanalys. Status på genomförandet av den föregående strategin, de berörda myndigheternas marknadskontrollprogram och uppföljning av program samt skriftliga och muntliga underlag till den kommande strategin från såväl myndigheter som näringslivs- och konsumentorganisationer har utgjort en grund för lägesanalysen. Lägesanalysen inkluderar också analys av statistik om icke-överensstämmande produkter, hot och risker med ny teknik, marknadstrender och marknadsanalys m.m.

De prioriterade områdena kommer därefter ligga till grund för marknadskontrollmyndigheternas planerade verksamhet i de årliga programmen för marknadskontroll där aktiviteterna sedan närmare specificeras och följs upp. Vidare utgör Marknadskontrollrådets handlingsplan ett verktyg för att närmare specificera de aktiviteter som lämpar sig för gemensamma insatser av myndigheterna.

3.2.1 Utveckling genom ny teknik

Anpassning till ny teknik var ett prioriterat område i den första nationella strategin. I redovisningen till regeringen 2024 av genomförandet av den nationella strategin konstaterades att den tydligaste utmaningen framåt är hur de berörda myndigheterna på ett framgångsrikt sätt ska hantera den fortsatta digitaliseringen och ny teknik i form av AI, både i produkter och i den egna verksamheten. Området är fortfarande högst aktuellt och kräver fortsatt fokus. *Utveckling genom ny teknik* behöver således vara ett prioriterat område under den kommande strategiperioden 2026–2029.

Området utveckling genom ny teknik har flera dimensioner. Det innefattar bl.a. produkter som innehåller ny teknik som ska kontrolleras. Ett ökande antal produkter innehåller olika former av ny teknik, såsom säkerhetssystem, styrsystem för sammansatta maskiner, självkörande fordon och kollaborativa robotar. De nya produkterna ställer ökade krav på kompetens hos tillverkare, användare och myndigheter. Produkterna kan också ändras efter placering på marknaden

då produkterna kan innehålla artificiell intelligens (AI) som är självlärande. Då marknadskontroll normalt inte omfattar kontroll av produkter i bruk hamnar ansvarsfrågan i ett nytt ljus. Ny lagstiftning på marknadskrollområdet såsom bl.a. AI-förordningen²³, Maskinförordningen²⁴ och Cyberresiliensförordningen²⁵ ställer också nya krav på myndigheterna med nya områden att kontrollera, t.ex. marknadskontroll av AI-system. Det finns också regelverk som träffar flera myndigheter liksom regelverk som träffar produkter där marknadskrollansvaret delas mellan flera myndigheter. De tillkommande uppgifterna medför behov av kompetenshöjande insatser för de berörda myndigheternas medarbetare. I vissa fall finns behov av helt ny kompetens och expertkunskaper om området. Utöver utbildningsinsatser behöver också rutiner och arbetssätt för marknadskontroll av sådana produkter tas fram.

Utveckling genom ny teknik innefattar också användning av ny teknik som verktyg för myndigheterna i marknadskrollen. Flera myndigheter har under det gångna året på olika sätt tagit sig an ny teknik. Det finns marknadskrollmyndigheter som har kommit längre i sin användning av olika AI-verktyg. Vissa myndigheter har börjat använda webcrawler-verktyg och utvärderar hur arbetet kan utvecklas vidare. Andra myndigheter har fokuserat på att bedriva marknadskontroll mot områden där ny teknik används i produkter. Ett par myndigheter har påbörjat arbete med att använda AI för att hitta nya arbetssätt där ett exempel är att genomföra analys av stora datamängder som är för omfattande för manuella analyser.

23 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (förordning om artificiell intelligens).

24 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1230 av den 14 juni 2023 om maskiner och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG och rådets direktiv 73/361/EEG.

25 Förordning (EU) 2024/2847 av den 23 oktober 2024 om övergripande cybersäkerhetskrav för produkter med digitala element och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013 och (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2020/1828.

Arbetet med att lära sig mer om den nya tekniken behöver ständigt pågå och tempot behöver öka i samma takt som användningen på marknaden ökar. De flesta myndigheterna har ökat sin medvetenhet om ny teknik och gör insatser för att hålla sig uppdaterade om utvecklingen. Det finns dock ett fortsatt behov av betydande insatser på området både vad gäller hur kontroll av produkter ska ske och hur tekniken kan användas i marknadskontrollen.

En avgörande faktor för att kunna nå målet ökad regelefterlevnad med en effektivare marknadskontroll är att fortsätta följa teknikutvecklingen och de möjligheter och risker som den för med sig, såväl inom myndigheternas ordinarie verksamhet som inom ramen för myndigheternas samarbete och samverkan med andra på området. Ett forum för omvärldsbevakning under Marknadskontrollrådet har bl.a. inrättats som utbyter erfarenheter kring spaningar, trender, statistik m.m. Det är av vikt att marknadskontrollmyndigheterna fortsatt bedriver omvärldsbevakning och marknadsanalys aktivt och systematiskt, särskilt när det gäller området ny teknik, för att kunna hantera utmaningarna och ha kunskap om de krav som ställs.

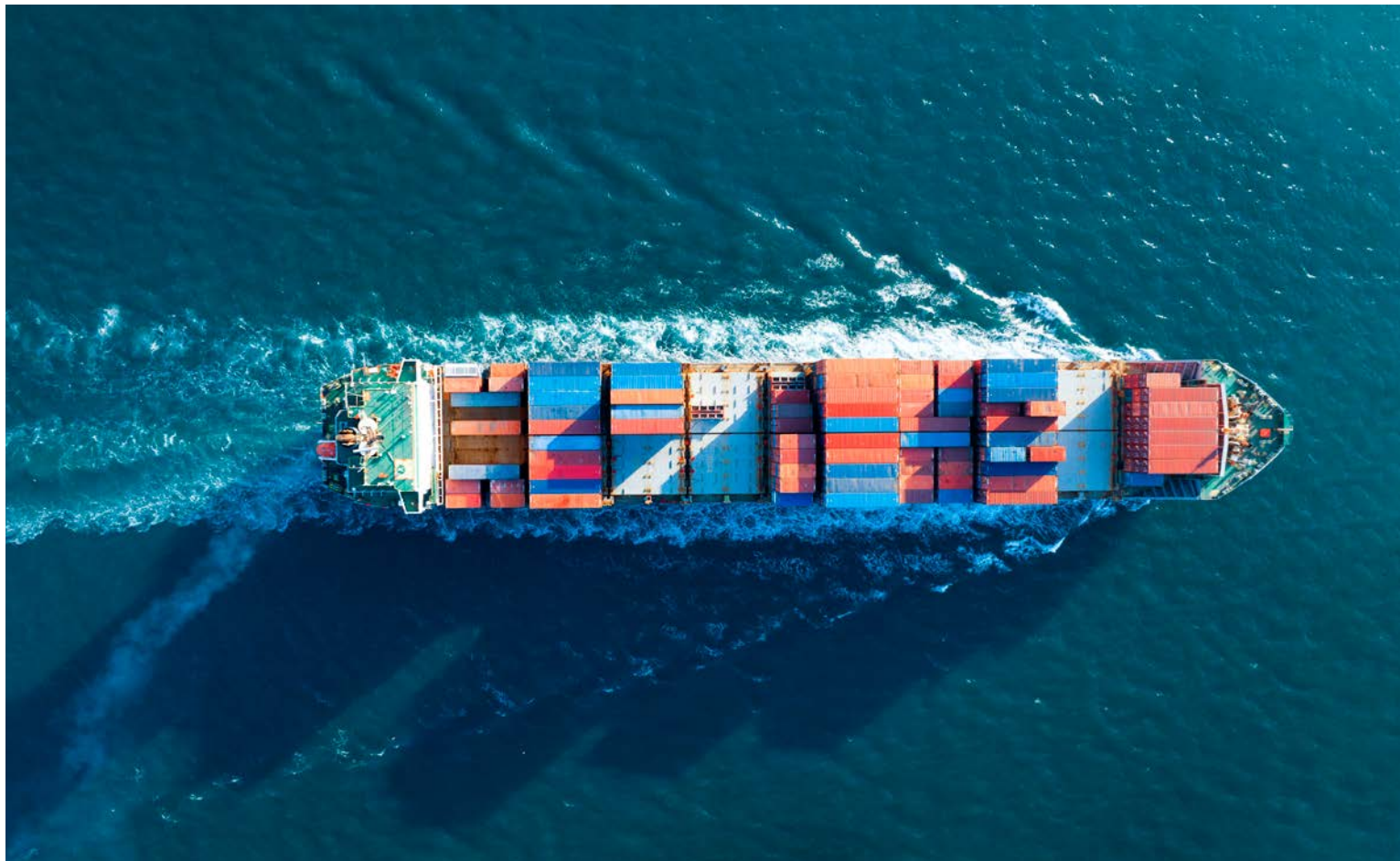
Samarbete mellan marknadskontrollmyndigheter, såväl i Sverige som med andra medlemsstaters myndigheter, kring regelverk och metodutveckling på området är av stor vikt. Myndigheterna kan därigenom utbyta erfarenheter, dra lärdomar av varandra och utveckla bästa praxis i dessa frågor. Det finns stora vinster att dra av samarbete i frågor kring ny teknik. Det är således prioriterat att marknadskontrollmyndigheterna samarbetar kring dessa utmaningar.

3.2.2 Marknadskontroll för säkrare e-handel

Den globala handeln domineras alltmer av den snabbt växande e-handeln, där stora produktvolymmer säljs och utgör en växande andel av den totala handeln. Det ökade inflödet av produkter från tredjeland till EU har medfört fler bristfälliga produkter och andra allvarliga problem, vilket beskrivs närmare i avsnitt 2. Det krävs flera olika insatser och åtgärder för att möta dessa utmaningar. *Marknadskontroll för säkrare e-handel* har därför identifierats som ett prioriterat område under strategiperioden.

Marknadskontrollmyndigheterna står inför ökade utmaningar till följd av det växande antalet produkter som säljs online, vilket genererar stora mängder data att hantera. Identifiering av bristfälliga produkter online är både tids- och resurskrävande. Samtidigt öppnar teknikutvecklingen upp för nya möjligheter inom marknadskontrollen. För att förbättra effekten av marknadskontrollen och agera mer proaktivt krävs bl.a. nya verktyg och arbetssätt. Med hjälp av nya verktyg såsom webcrawler eller AI-teknik kan marknadskontrollen bli mer effektiv online. Marknadskontrollmyndigheterna behöver samtidigt tillgång till andra effektiva lösningar, inklusive möjligheten att inhämta information från andra aktörer, såsom betaltjänster (t.ex. Klarna, PayPal), registrarer, Internetstiftelsen, webbhotell och plattformar som Shopify.

Kontrollinsatser är dock inte tillräckligt för att lösa problemen, särskilt inte för produkter som kommer från tredjeland. För att uppnå en säkrare e-handel och rättvisare konkurrens behöver de ekonomiska incitamenten på marknaden jämnas ut. Det krävs ytterligare verktyg och politiska åtgärder för att seriösa ekonomiska aktörer ska kunna konkurrera på lika villkor. Det prioriterade området är en viktig del för att skapa en säkrare e-handel men fler åtgärder utöver marknadskontroll krävs.

Produkter som plockas bort vid en kontroll kan samtidigt finnas till försäljning av andra säljare på samma eller annan marknadsplats, alternativt att produkten snabbt dyker upp till försäljning någon annanstans. Dessutom är kontaktuppgifter till ansvariga aktörer ofta svåra att hitta för såväl myndigheter som konsumenter. Konsumenterna får i dessa fall ofta bristfällig information. Många är inte heller medvetna om vem de handlar ifrån, särskilt i samband med dropshipping, vilket förekommer både på marknadsplatser online, sociala medier och i webbutiker. Konsumenter behöver upplysas om de risker som det innebär att handla produkter direkt från tredjeland via marknadsplatser online eller dropshipping-aktörer. Detta gäller inte minst försäljning via sociala medier. Även om det kan finnas kännedom om riskerna är dock myndigheterna medvetna om att priset kan vara avgörande för konsumenterna. Här behövs fler gemensamma kommunikationsinsatser och samarbeten.

Det råder fortfarande osäkerhet kring om de nya regelverk som förhandlats fram och beslutats de senaste åren kommer att täppa till de luckor som finns i lagstiftningen, särskilt när det gäller marknadsplatser online. Det är grundläggande att det finns ändamålsenliga regelverk. Om så inte är fallet behöver detta åtgärdas på EU-nivå. Myndigheterna behöver hålla sig uppdaterade om nya regelverk, tillämpa dessa samt skapa rutiner och arbetssätt som stödjer arbetet utifrån de nya regelverken. Den nya förordningen om allmän produktsäkerhet (GPSR)²⁶ innehåller nya krav, men det är i nuläget oklart om dessa kommer att lösa problemen. Dessutom är effekterna

²⁶ Förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet.

av tillämpningen av förordningen om digitala tjänster (Digital Services Act)²⁷ ännu okända. De kommande digitala produktpassen som är under utveckling kan vara ett steg i rätt riktning för att förbättra spårbarhet av produkter och tydliggöra ansvarsfördelningen hos aktörerna.

För svenska marknadskontrollmyndigheter är det prioriterat att fortsätta delta i och driva gemensamma projekt om e-handel inom EU samt att initiera nya samarbeten. Ett förstärkt och utökat gränsöverskridande samarbete kan dessutom innebära att produkter som når den svenska marknaden redan är kontrollerade, vilket stärker den inre marknaden som helhet.

Det ökade inflödet från tredjeland till EU har medfört fler bristfälliga produkter och andra allvarliga problem som inkluderar alltifrån miljöfarlig verksamhet till organiserad brottslighet. Att stoppa produkter redan vid EU:s yttre gräns, med hjälp av Tullverket, är en effektiv åtgärd. Samarbete mellan tullmyndigheter och marknadskontrollmyndigheter är avgörande för att säkerställa rättvis konkurrens och att produkter som erbjuds på EU:s marknad uppfyller de gällande kraven. Det är också viktigt att kontroller sker i tillräcklig utsträckning så att inte Sverige riskerar att bli ett ingångsland. Produkter som skickas direkt till konsument har många gånger ett lågt värde där det i regel lämnas en tulldeklaration med reducerad uppgiftslämning. Förslag om borttagande av tullfriheten diskuteras för närvarande. Det mest effektiva sättet att stoppa bristfälliga och skadliga produkter är att agera redan vid EU:s yttre gränser, för att säkerställa att dessa produkter inte når EU:s marknad.

Prioriterat område Förenkla för företag att göra rätt

Nya regelverk

Dialog med
näringslivs- och
konsument-
organisationer

Information
till företag

Samarbete

Digitala
produktpass

3.2.3 Förenkla för företag att göra rätt

De senaste åren har det antagits en rad EU-rättsakter på marknadskontrollområdet. Utöver mängden nya regelverk handlar det om komplex lagstiftning och om regelverk som kan gå in i varandra. I vissa fall är det svårt att se var det ena regelverket slutar och det andra börjar. Det gör det svårt för såväl myndigheter som företag och konsumenter att veta vad som gäller. I några fall har dessutom det svenska genomförandet av lagstiftningen försenats av olika skäl och utpekade myndigheter har saknats. Det ökande antalet regler, korta genomförandetider och bristen på harmonisering skapar osäkerhet och ökade kostnader för företag. Vidare kan risken för bristande regelefterlevnad öka. Dialog mellan myndigheter och näringslivs- och konsumentorganisationer är avgörande för att säkerställa genomförbara regler och stärkt konkurrenskraft.

Marknadskontroll omfattar även viss förebyggande verksamhet. Det innebär att det förutom att kontrollera produkter som tillhandahålls på marknaden även ingår andra förebyggande åtgärder som syftar till att produkter ska uppfylla gällande krav. En viktig förebyggande del är informationsgivning, vilket sker genom t.ex. information på myndigheters webbplatser om regelverk, genom framtagande av vägledningar och vid informationsträffar.

²⁷ Förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster.

De berörda myndigheterna har för strategiperioden identifierat *Förenkla för företag att göra rätt* som ett prioriterat område. Det ska vara enkelt för företag att få reda på vilka regelverk som är relevanta. Det ska också vara enkelt att få reda på vilken myndighet som kan svara på frågor. Det behövs insatser för att informera företag om vad de behöver uppfylla för krav, vägledningar behöver tas fram, informationsträffar hållas m.m.

Regelutvecklingen på området är inte endast svår för de små och medelstora företagen utan även för de större företagen. De tillkommande kraven och de digitala produktpassen som är under utveckling kommer att kräva omfattande insatser från företag. Stöd till företagen kommer att behövas såväl avseende de nya kraven som de digitala produktpassen med information om hur de ska användas och utformas m.m.

Genom förebyggande insatser med stöd till ekonomiska aktörer skapas möjligheter att göra rätt från början, vilket kan ha bättre effekt än om marknadskontrollmyndigheterna genomför reaktiv marknadskontroll i ett senare skede då problemen redan uppstått. Det prioriterade området att förenkla för företag att göra rätt är ett område där myndigheter och näringslivs- och konsumentorganisationer behöver samarbeta för att framgångsrikt nå ut till företag. Det finns även informationsbehov till andra grupper som t.ex. konsumenter, upphandlare, barn och unga. Detta gäller särskilt e-handel och är en åtgärd under det prioriterade område *Marknadskontroll för säkrare e-handel*. Det här prioriterade området har dock företag i fokus.

4. Planerade aktiviteter inom marknadskontroll

Den tillsynsverksamhet som planeras i syfte att minska den bristande överensstämmelsen inom de områden som identifieras som prioriterade, inbegripet, i förekommande fall, de miniminivåer för kontroller som förutses för kategorier av produkter som har hög nivå av bristande överensstämmelse ska i enlighet med artikel 13.2 c) i EU:s marknadskontrollförordning anges i den nationella strategin.

I bilaga 3 redogörs för planerade aktiviteter inom marknadskontroll. Den nationella strategin omfattar en fyraårsperiod. Det ligger i sakens natur att de berörda myndigheterna saknar detaljerade uppgifter avseende planerad marknadskontroll för så många år framåt. Vidare kan planerade aktiviteter komma att behöva planeras om eller ändras utifrån tillkommande omständigheter. I bilaga 3 anges därför de berörda myndigheternas planerade marknadskontroll utifrån fokusområden per myndighet och på ett övergripande plan. Därefter redovisas planerade horisontella aktiviteter inom ramen för Marknadskontrollrådet på samma sätt i bilaga 3.

Enligt artikel 66.1 i Ekodesignförordningen²⁸ ska varje medlemsstat i den nationella strategi för marknadskontroll som avses i artikel 13 i EU:s marknadskontrollförordning se till att det finns ett avsnitt om de marknadskontrollaktiviteter som planeras för att säkerställa att lämpliga kontroller, inbegripet, där så är lämpligt, fysiska kontroller och laboratoriekontroller, utförs i tillräcklig utsträckning med avseende på denna förordning och de delegerade akter som har antagits enligt artikel 4 i den här förordningen. Det pågår för närvarande en utredning av fördelningen av marknadskontrollansvaret under den nya förordningen. I den här nationella strategin anges de marknadskontrollaktiviteter som planeras utifrån befintligt och förväntat marknadskontrollansvar. I bilaga 3 redogörs närmare för kraven i Ekodesignförordningen, status på arbetet med de produktspecifika förordningarna samt planerade aktiviteter.

Den nya förordningen om allmän produktsäkerhet (EU) 2023/988²⁹ ska tillämpas från och med den 13 december 2024. Enligt artikel 23.1 i förordningen ska artiklarna 10, 11.1–11.7, 12–15, 16.1–16.5, 18, 19 och 21–24 i EU:s marknadskontrollförordning vara tillämpliga på produkter som omfattas av förordningen om allmän produktsäkerhet. Det innebär bl.a. att den nationella strategin ska omfatta också produkter på det oharmoniserade området, vilket tidigare inte har varit fallet. I bilaga 3 anges därför även planerade aktiviteter på det oharmoniserade området.³⁰

28 Förordning (EU) 2024/1781 om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter, om ändring av direktiv (EU) 2020/1828 och förordning (EU) 2023/1542 och om upphävande av direktiv 2009/125/EG.

29 Förordning (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG.

30 Den 30 januari 2025 fattade regeringen beslut att ge Konsumentverket, Elsäkerhetsverket, Kemikalieinspektionen, Läkemedelsverket, Arbetsmiljöverket, Boverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, i uppdrag att under 2025 och 2026, för produkter som omfattas av deras respektive ansvarsområde vara nationella behöriga marknadskontrollmyndigheter enligt artikel 23 i förordningen om allmän produktsäkerhet.

5. Uppföljning

I avsnittet redovisas hur planering och uppföljning av marknadskontroll sker i Sverige. Ett stort utvecklingsarbete har genomförts på det här området efter att den första nationella strategin för marknadskontroll togs fram. Avsikten var att skapa en enhetlig process som beaktar alla krav, förenklar för myndigheterna, undviker dubbelrapportering och där alla delar hänger ihop. Processen syftar till att skapa en bättre överblick över svensk marknadskontroll, vilka effekter marknadskontrollen har och kunna följa hur marknadskontrollen utvecklas över tid.

Nedanstående figur visar årshjulet för planering och uppföljning av marknadskontroll som innefattar: framtagande av program för marknadskontroll, uppföljning av föregående års program, redovisning av strategins genomförande till regeringen, Marknadskontrollrådets handlingsplan och myndigheternas verksamhetsplanering.

Samordning av marknadskontrollaktiviteter på EU-nivå kräver också regelbunden insamling av tillförlitliga data, bl.a. för att kunna utgöra ett stöd för kommande beslut. Insamling av data sker genom användning av ett antal indikatorer för marknadskontroll som beslutats inom ramen för unionsnätverket för produktöverensstämmelse (EUPCN) och beskrivs närmare i avsnitt 5.2.

5.1 Planering och uppföljning av marknadskontroll

5.1.1 Program för marknadskontroll och uppföljning av program

Enligt 3 § första stycket förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn ska de statliga myndigheter som utför marknadskontroll årligen utarbeta och genomföra program för marknadskontroll och följa upp tidigare års program. Enligt andra stycket ska kommuner som bedriver verksamhet för att kontrollera varor bistå samordnande myndigheter med underlag för program. Myndigheterna ska ge in dessa till Swedac.

Myndigheternas årliga uppföljning av sina program tjänar flera syften. Den syftar till att ge en bättre överblick av svensk marknadskontroll, visa vilka effekter myndigheternas verksamhet har samt utgöra underlag för beslut om marknadskontrollinsatser. Programmen

och uppföljningarna av programmen bidrar till en mer samlad bild av den svenska marknadskontrollen. Vidare kan underlaget användas för att följa hur marknadskontrollen utvecklas över tid. De årliga programmen och dess uppföljningar utgör också underlag för kommande nationella strategier.

Det utvecklingsarbete som genomförts under föregående strategiperiod resulterade i ett stöd för myndigheterna i form av mallar för program för marknadskontroll och uppföljning av program. Mallarna anpassades så att myndigheternas regeringsuppdrag att genomföra den nationella strategin, dvs. myndigheternas aktiviteter inom strategins prioriterade områden, har beaktats i mallarna. Det medför att myndigheternas genomförande av den nationella strategin inte behöver redovisas separat till Swedac och dubbelrapportering undviks.

Programmen ska huvudsakligen ha ett ettårsperspektiv men får med fördel även inkludera flera år. Programmen ska vara klara senast den 31 januari varje år. Uppföljningen av föregående års program ska vara klar senast den 1 mars varje år.

Vidare har ett stort arbete genomförts under föregående strategiperiod om hur marknadskontrollmyndigheterna kan visa effekten av svensk marknadskontroll. Arbetet fokuserade på att beskriva effekter av marknadskontroll genom effektkedjor och resulterade i ett stöd för myndigheterna med exempel på metoder, arbetssätt och verktyg. Mallarna för program och uppföljning av program har också anpassats till att ha fokus på effekt i redovisningen.

5.1.2 Marknadskontrollrådets handlingsplan

Marknadskontrollrådet ska enligt 7 § förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn utarbeta en handlingsplan. Planen utgör en viktig del för rådets arbete för att genomföra den nationella strategin för marknadskontroll och därigenom utveckla samverkan och effektiviteten för den svenska marknadskontrollen.

Marknadskontrollrådet har under den första strategiperioden ändrat tidpunkten för fastställande av rådets handlingsplan som ett led i att få processen att hänga ihop bättre. Handlingsplanen beslutas i september varje år för att ge myndigheterna förutsättningar att beakta de horisontella aktiviteterna som anges i Marknadskontrollrådets handlingsplan i sin egen verksamhetsplanering och sina program för marknadskontroll.

5.1.3 Uppföljning av den nationella strategin för marknadskontroll

Enligt 4 b § förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn ska Swedac åtminstone vart fjärde år ta fram och lämna ett förslag till en nationell strategi för marknadskontroll och årligen följa upp den nationella strategin för marknadskontroll. Enligt 4 c § ska myndigheter som ansvarar för marknadskontroll av produkter som omfattas av den unionslagstiftning som anges i bilaga I till EU:s marknadskontrollförordning på begäran av Swedac lämna underlag för att Swedac ska kunna utföra uppgifterna i 4 b §.

I samband med att regeringen fattade beslut den 30 juni 2022 om den första nationella strategin för marknadskontroll gav regeringen även de myndigheter som omfattas av strategin i uppdrag att från och med den 25 juli 2022 till och med den 31 december 2025 genomföra den nationella strategin. De regeringsuppdrag som myndigheterna fick att genomföra den nationella strategin skulle också redovisas till regeringen. Swedac fick i uppdrag att den 16 juli 2023 lämna en första redovisning av strategins genomförande till regeringen (Utrikesdepartementet). Därefter skulle Swedac årligen, fram till 2025, lämna en redovisning senast den 16 juli.

Den andra nationella strategin avser perioden den 1 januari 2026 till den 31 december 2029. Till skillnad från den första nationella strategin avser den helår. Det vore lämpligt att fortsätta redovisningen till regeringen av myndigheternas genomförande av strategin med en redovisning till regeringen, förslagsvis med en delredovisning efter två år och därefter efter strategiperiodens slut.

Den nationella strategin bestämmer den svenska marknadskontrollens mål under den angivna tidsperioden. I syfte att uppnå målet beslutas ett antal prioriterade områden. I den nationella strategin ska även de berörda myndigheternas planerade aktiviteter ingå enligt artikel 13 i EU:s marknadskontrollförordning. Det ligger i sakens natur att de berörda myndigheterna saknar detaljerade uppgifter avseende hela den fyraåriga period som strategin omfattar. Vidare kan planerade aktiviteter komma att behöva planeras om eller ändras utifrån tillkommande omständigheter. Myndigheternas planerade aktiviteter för marknadskontroll specificeras istället närmare genom myndigheternas årliga program för marknadskontroll.

De framtagna mallarna för program för marknadskontroll och uppföljning av program som nämnts ovan beaktar de tillkommande uppdragen kopplade till den nationella strategin. De berörda myndigheterna rapporterar sin planering och uppföljning inom de prioriterade områden som beslutats i den nationella strategin och visar således vilka aktiviteter varje myndighet planerar inom varje prioriterat område liksom vilka aktiviteter de har genomfört. Genom anpassningarna i mallarna för program och uppföljning av program behöver ingen separat redovisning av de berörda myndigheternas genomförande ske till Swedac.

Den nationella strategin innehåller också horisontella aktiviteter som berör flera myndigheter. Dessa kompletteras och specificeras närmare genom Marknadskontrollrådets årliga handlingsplan som nämnts ovan.

5.1.4 Utvärdering av de nationella strategierna inom EUPCN

Det framgår av artikel 31.2 o) i EU:s marknadskontrollförordning att unionsnätverket för produktöverensstämmelse (EUPCN) regelbundet ska utvärdera de nationella strategierna för marknadskontroll, varav den första utvärderingen ska ske senast den 16 juli 2024.

EUPCN genomförde en utvärdering av de nationella strategierna under 2023. Medlemsstaterna delades in i mindre grupper och diskuterade varandras strategier utifrån frågor som Europeiska kommissionen tagit fram men mynnade inte ut i någon formell rapport. Syftet var främst att kunna dra lärdomar av andra medlemsstater och utbyta erfarenheter. Sverige mottog positiva omdömen avseende den svenska strategin. En liknande process kan förväntas vid nästa utvärderingstillfälle men något datum har ännu inte beslutats.

5.2 Indikatorer

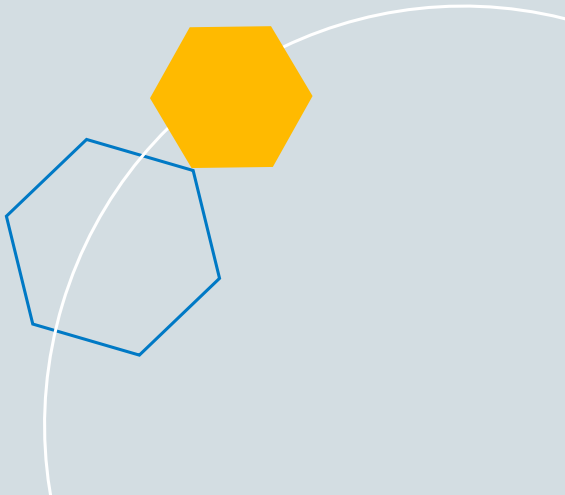
Det finns också EU-krav att medlemsstaterna årligen ska rapportera marknadskontrollen enligt 12 beslutade indikatorer.³¹ En stor del av rapporteringen sker automatiskt då befintliga data i informations- och kommunikationssystemet ICSMS kan nyttjas i stor utsträckning. Detta förutsätter dock att rapportering sker i ICSMS. De indikatorer som inte kommer att kunna hämtas har beaktats i de ovan nämnda mallarna för marknadskontrollmyndigheternas program för marknadskontroll och uppföljningen av programmen. Genom ett enhetligt användande av dessa indikatorer kommer insamlingen av data framöver att ge ett bättre underlag och mer tillförlitliga data, för att samordna marknadskontrollaktiviteter på EU-nivå.

Sedan registrering i ICSMS blev obligatoriskt genom införandet av EU:s marknadskontrollförordning har antalet registrerade aktiviteter ökat. Systemet har haft en positiv utveckling både nationellt och på EU-nivå.

³¹ Note to the Product Compliance Network, 2021-09-03, Note to the Product Compliance Network, 2021-07-22 och Data collection template 3.0, 2021-07.

Bilagor

Bilaga 1.

Nationell organisering

Sverige har ett decentraliserat system med ett stort antal myndigheter som ansvarar för marknadskontroll. Marknadskontrollmyndigheterna är vanligtvis även föreskrivande myndighet inom de områden som de ansvarar för. Ibland ansvarar flera myndigheter för kontroll av olika aspekter av samma produkt. Sverige har gjort bedömningen att denna organisation med självständiga expertmyndigheter passar den svenska förvaltningskulturen.

En sådan decentraliserad organisation kräver samordning. Samordningen sker bl.a. genom Marknadskontrollrådet som är ett organ bestående av 17 statliga myndigheter. Swedac innehar ordförandeskapet och sekretariatet för Marknadskontrollrådet. Swedac är vidare centralt samordningskontor för marknadskontroll i Sverige.

Total budget för svensk marknadskontroll avseende de berörda myndigheter som ingår i den nationella strategin uppgår till ca 36 miljoner kronor (exklusive personalkostnader). Vad gäller personella resurser uppgår de till totalt ca 126 årsarbetskrafter för dessa myndigheter. Det kan noteras att myndigheternas totala budget för marknadskontroll kraftigt har minskat sedan föregående strategi trots en ökning av ansvarsområden. Resurserna ska bl.a. säkerställa att den harmoniserade unionslagstiftning som anges i bilaga I till EU:s marknadskontrollförordning, i nuläget över 70 rättsakter, efterlevs på den svenska marknaden.

Marknadskontrollmyndigheterna och Tullverket

Det finns idag totalt 13 statliga myndigheter i Sverige som har ett marknadskontrollansvar som omfattas av EU:s marknadskontrollförordning. Deras ansvar pekas ut i den nationella sektorslagstiftningen och marknadskontrollansvaret finns registrerat i ICSMS. Inom vissa sektorer bedriver även kommuner verksamhet för att kontrollera varor men de är inte utpekade som marknadskontrollmyndigheter.

Enligt EU:s marknadskontrollförordning ska medlemsstaterna utse tullmyndigheter, en eller flera marknadskontrollmyndigheter eller någon annan myndighet på sitt territorium till ansvariga myndigheter för kontroll av produkter som förs in på unionsmarknaden.

Det framgår av tullförordningen³² att Tullverket ska utföra de uppgifter som de myndigheter som ansvarar för kontroll av produkter som förs in på unionsmarknaden ska sköta enligt EU:s marknadskontrollförordning. Vid tillämpningen av artiklarna 25–28 i EU:s marknadskontrollförordning avses med marknadskontrollmyndigheter de myndigheter som ingår i Marknadskontrollrådet, med undantag för Kommerskollegium och Tullverket.

Tullverket ska exempelvis underrätta den eller de myndigheter i Marknadskontrollrådet som ansvarar för att kontrollera att produkten som förs in på unionsmarknaden uppfyller gällande krav.

³² 4 kap. 5 § tullförordningen (2016:287).

Nationell samordning och samverkan

Det centrala samordningskontoret

Varje medlemsstat ska enligt EU:s marknadskontrollförordning tillsätta ett centralt samordningskontor. Det centrala samordningskontoret ska åtminstone ha ansvaret för att representera en samordnad ståndpunkt från marknadskontrollmyndigheterna och Tullverket och för att meddela de nationella strategierna. Det centrala samordningskontoret ska också bistå i samarbetet mellan marknadskontrollmyndigheterna i olika medlemsstater om gränsöverskridande ömsesidig assistans. Ytterligare uppgifter för det centrala samordningskontoret är att delta i unionsnätverket för produktöverensstämmelse (EUPCN) och föra in information om bl.a. de nationella marknadskontrollmyndigheterna i informations- och kommunikationssystemet ICSMS.

Swedac är centralt samordningskontor i Sverige³³ och ska i egenskap av centralt samordningskontor ta fram förslag till en samordnad ståndpunkt och lämna förslaget till Regeringskansliet, åtminstone vart fjärde år ta fram och lämna ett förslag till en nationell strategi för marknadskontroll till regeringen och årligen följa upp den nationella strategin för marknadskontroll.

Vidare ska Swedac enligt 4 d § förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn i egenskap av centralt samordningskontor administrera det informations- och kommunikationssystem (ICSMS) som avses i artikel 34 i EU:s marknadskontrollförordning.

De myndigheter som ansvarar för marknadskontroll av produkter som omfattas av EU:s marknadskontrollförordning³⁴ ska på begäran av Swedac lämna underlag för att styrelsen ska kunna utföra uppgifterna att ta fram förslag till samordnad ståndpunkt, förslag till nationell strategi samt följa upp den nationella strategin.

Enligt förordningen (2021:1252) med instruktion för Swedac ska myndigheten inom området samordning av marknadskontroll verka för en väl fungerande marknad med höga skyddsnivåer för relevanta allmänintressen nationellt och inom EU. Detta ska främst ske genom att myndigheten ska fungera som centralt samordningskontor och leda arbetet i Marknadskontrollrådet.

Vidare gav regeringen Swedac den 30 januari 2025 i uppdrag att under 2025 och 2026 vara centralt samordningskontor enligt artikel 23 i förordningen om allmän produktsäkerhet.³⁵

Marknadskontrollrådet

I Marknadskontrollrådet ingår representanter från 17 statliga myndigheter. Marknadskontrollrådet innefattar en bredare krets än de 14 myndigheter (13 marknadskontrollmyndigheter samt Tullverket) som omfattas av EU:s marknadskontrollförordning. Rådets funktion, uppgifter och sammansättning regleras i förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn. Swedac innehar ordförandeskapet och sekretariatet för Marknadskontrollrådet. Rådet har möten 4–5 gånger per år men den största delen av verksamheten sker löpande.

Marknadskontroll är myndigheternas ansvar men att denna ger effekt ligger i allas intresse och myndigheterna har ett nära samarbete med företag och konsumenter. Bland Marknadskontrollrådets uppgifter hör att samråda med näringslivs- och konsumentorganisationer. Representanter från sådana organisationer deltar i regel vid vartannat ordinarie möte i Marknadskontrollrådet.

33 Enligt förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn och förordningen (2021:1252) med instruktion för Swedac.

34 Den unionslagstiftning som anges i bilaga I till förordning (EU) 2019/1020.

35 Förordning (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG.

Marknadskontrollrådet har antagit sin egen arbetsordning. Denna reglerar ordförandeskapets och sekretariatets uppgifter, förfarandet för utseende av ledamöter och suppleanter, arbetssätt och beslutsfattande. Enligt arbetsordningen ska t.ex. rådet ha ordinarie sammanträden minst fyra gånger per år och beslut fattas med enkel majoritet. Rådets arbetssätt inbegriper, förutom ordinarie sammanträden, löpande kontakter och arbete, ibland genom arbetsgrupper som utreder och föreslår riktlinjer för och lösningar till gemensamma frågor och problem. Flertalet arbetsgrupper är av temporär karaktär.

Representanter från Regeringskansliets samordnande departement i marknadskontrollfrågor, Utrikesdepartementet och Finansdepartementet, deltar vid ordinarie möten med Marknadskontrollrådet. Kommerskollegium deltar i sin egenskap av kontaktpunkt för produkter och samordnare för informationssystemet för den inre marknaden (IMI).³⁶

Marknadskontrollrådets arbetsgrupper

Marknadskontrollrådet har tillsatt en permanent arbetsgrupp för samarbete, Forum för tullrelaterade frågor (Tullforum). I forumet diskuteras såväl praktiska som teoretiska frågor. Forumet sammanträder två gånger per år och är öppet för alla myndigheter i Marknadskontrollrådet. Forumet har också utarbetat en samverkansmodell och en mall för planerade kontrolloperationer.

Marknadskontrollrådet har sedan 2017 en arbetsgrupp för e-handelsfrågor. Gruppen diskuterar aktivt nya frågeställningar som uppkommer vid marknadskontrollen online och tillämpningen av olika regelverk. Gruppen strävar efter att utveckla gemensamma och effektiva metoder för att hantera marknadskontroll av den omfattande och växande e-handeln. En vägledning om marknadskontroll online som gruppen tagit fram uppdateras kontinuerligt.

Forum för omvärldsbevakning och marknadsanalys inrättades under 2024 där myndigheterna fokuserar på att dela kunskap om förändringar som påverkar marknadskontrollen, trender och andra viktiga frågor. Områden som ny teknik och regelutveckling är särskilt relevanta att bevaka. Forumet erbjuder en plattform där gemensamma frågor kan identifieras och lyftas fram. Detta är särskilt relevant för myndigheter som kontrollerar olika aspekter av samma produkter. Inom forumet kan myndigheter som hanterar liknande produkter samarbeta kring att ta fram statistikunderlag som är av intresse för flera myndigheter.

Marknadskontrollrådet tillsätter även tillfälliga arbetsgrupper vid behov. Enligt handlingsplanen för 2025 ska ytterligare arbetsgrupper startas upp.

AdCo-nätverk

Marknadskontrollrådet har beslutat att svenska representanter i grupper för administrativt samarbete (AdCo-grupper) ska samverka genom ett nätverk. Samverkan inom nätverket startades upp på ett första nätverksmöte i juni 2021. Därefter har nätverket haft årliga möten. Det anses värdefullt att utbyta erfarenheter med andra AdCo-representanter och nätverket möts regelbundet en till två gånger per år för att diskutera horisontella frågor.

Samverkan mellan marknadskontrollmyndigheter

De berörda myndigheterna samverkar i olika utsträckning med andra marknadskontrollmyndigheter. Naturliga områden för samverkan är exempelvis områden där flera myndigheter ansvarar för olika aspekter inom samma regelverk.

³⁶ Artikel 9 i förordning (EU) 2019/515 i enlighet med 14 § förordningen (2014:1039).

Inom leksakssektorn sker en löpande samverkan mellan Konsumentverket, Kemikalieinspektionen och Elsäkerhetsverket. Frågor som tas upp rör bl.a. eventuell samordning av kontroller, gemensam tolkning av lagstiftning, diskussioner om ärendehandläggning samt vilka åtgärder som vidtas.

Myndigheter som har angränsande ansvar, t.ex. Kemikalieinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Läkemedelsverket och Arbetsmiljöverket har regelbunden samverkan och diskussioner förs bl.a. om gränsdragningsfrågor. Samverkan syftar till att säkerställa att den myndighet som har lämpligast kompetens hanterar frågorna, åstadkomma samsyn kring tolkning av regelverken och identifiera var insatser kan behöva göras för en effektivare marknadskontroll.

Det finns en etablerad arbetsgrupp för ekodesign och energimärkning som Energimyndigheten leder. Samarbetet är i stor utsträckning fokuserat på utvecklingen av nya och reviderade krav, men är viktigt även för marknadskontrollarbetet.

Inom sektorn för elektriska produkter finns sedan några år tillbaka ett informellt samarbete mellan Kemikalieinspektionen och Elsäkerhetsverket. Där kan frågor lyftas om produkter som har koppling till myndigheternas respektive ansvarsområde.

Arbetsmiljöverket har samverkan inom maskinområdet med Transportstyrelsen och Elsäkerhetsverket. När det gäller personlig skyddsutrustning sker samverkan mellan Arbetsmiljöverket och Konsumentverket. Arbetsmiljöverket samverkar även med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap inom främst sektorn för tryckbärande anordningar avseende gasflaskor i andningsapparater och brandsläckare.

Under kommande år, när produktkrav utvecklas inom ramen för Ekodesignförordningen, kommer med stor sannolikhet marknadskontrollansvaret att delas mellan flera myndigheter, vilket ställer stora krav på samarbete mellan berörda myndigheter. Även för marknadskontrollen av batteriförordningen kommer samarbete mellan berörda myndigheter att vara av stor vikt. AI-förordningen är ytterligare ett sådant exempel.

Internationellt samarbete

Det gränsöverskridande samarbetet är en nödvändighet för en rättvis konkurrens och att produkter som tillhandahålls uppfyller kraven. Sverige lägger stor vikt vid internationellt samarbete i syfte att utveckla och effektivisera marknadskontrollen. Sverige har generellt ett gott samarbete på marknadskontrollområdet med andra medlemsstater och tredjeland. De flesta myndigheter ser ett stort värde i deltagandet i EU-gemensamma projekt för marknadskontroll. Bland annat bidrar arbetet till erfarenhetsutbyte, vägledning, harmonisering av tolkningar och tillämpningar. Inom vissa s.k. AdCo-grupper varierar dock aktiviteten med olika frekvens på möten och utbyten. I några fall har myndigheter uppgett att det har varit svårt att få kontakt med marknadskontrollmyndigheter i andra medlemsstater avseende s.k. ömsesidig assistans. Det centrala samordningskontoret kan i sådana fall bistå myndigheterna med kontakter, vilket gör att frågor kan lösas ut.

Unionsnätverket för produktöverensstämmelse

Genom EU:s marknadskontrollförordning inrättades ett unionsnätverk för produktöverensstämmelse (EUPCN). Nätverkets syfte är att fungera som en plattform för strukturerad samordning och strukturerat samarbete mellan medlemsstaternas tillsynsmyndigheter och Europeiska kommissionen samt att göra marknadskontrollrutinerna enhetliga inom unionen, så att marknadskontrollen blir effektivare. Vidare erbjuder nätverket en plattform för att utbyta sakkunskap och bästa praxis samt att utveckla en gemensam metodik för en effektiv marknadskontroll. Nätverket ska bl.a. bestå av en representant för varje centralt samordningskontor. Nätverket har en arbetsordning samt arbetsprogram med aktiviteter som ett antal arbetsgrupper ansvarar för. Det centrala samordningskontoret deltar i några av dessa arbetsgrupper.

AdCo-grupper

Flertalet av de berörda marknadskontrollmyndigheterna deltar inom sina respektive sektorer i expertgrupper under Europeiska kommissionen, s.k. AdCo-grupper (grupper för administrativt samarbete). Aktiviteten och mötesfrekvensen inom de olika AdCo-grupperna varierar. I grupperna diskuteras bl.a. olika tolkningar, spridning av information och utför gemensamma projekt. AdCo-gruppernas arbete bidrar till en enhetlig tillämpning av harmoniserad unionslagstiftning. Några marknadskontrollmyndigheter har även representanter som är ordförande eller vice ordförande i AdCo-grupper.

UNECE

UNECE – MARS (UN Economic Commission for Europe – Market Surveillance Group) är en FN-arbetsgrupp för marknadskontroll med representanter från marknadskontrollmyndigheter globalt, med fokus på Europa och OSS-länderna (Oberoende staters samvälde, tidigare sovjetrepubliker). Sverige representeras av Swedac och Kommerskollegium. Gruppen har genom åren utvecklat riktlinjer om marknadskontroll och fungerar som ett forum för att utbyta bästa praxis. Några frågor som diskuteras i gruppen är e-handel, förbättrat samarbete mellan marknadskontroll- och tullmyndigheter och AI.

Andra nätverk och samarbeten

Flera av marknadskontrollmyndigheterna deltar aktivt i andra etablerade EU-nätverk som bedriver gemensamma projekt för marknadskontroll. Ett antal marknadskontrollprojekt bedrivs inom ramen för det EU-finansierade programmet JAHARP (Joint Market Surveillance Action on HARmonised Products) där några myndigheter är engagerade. Ett flertal myndigheter deltar också i JACOP-projekt (Joint Actions on Compliance of Products) under CASP (Coordinated Activities on the Safety of Products). JAHARP och CASP är organiserat under olika direktorat inom Europeiska kommissionen, DG GROW och DG JUST. Inom sektorn för ekodesign och energimärkning pågår kontinuerligt en serie av EU-gemensamma projektet under paraplyet EEPLIANT (Energy Efficiency Compliant Products).

Inom vissa sektorer finns AdCo-liknande nätverk där myndigheter har ett aktivt deltagande exempelvis Forum för informationsutbyte om verkställighet inom kemikaliesektorn, PEMSAC (Platform of European Market Surveillance Authorities on Cosmetics) inom sektorn för kosmetiska produkter och WELMEC (European Cooperation in Legal Metrology) inom sektorn för mätinstrument.

Flera myndigheter har också väl upparbetade nordiska samarbeten inom sina respektive sektorsområden.

Internationellt tullsamarbete

Tullverket samverkar med tullmyndigheter i andra medlemsstater. Det samarbetet sker på olika sätt, såsom direkt eller indirekt via Europeiska kommissionen eller andra kommunikationskanaler. Resultatet av samverkan kan leda till att varor stoppas och kontrolleras, varpå även berörd svensk marknadskontrollmyndighet blir involverad. Tullverket medverkar även i internationella kontrolloperationer. Målet kan exempelvis vara att stoppa vissa specifika produktkategorier i vissa varuflöden och under en bestämd tidsperiod.

Tullverkets speciella roll i marknadskontrollen innebär att tät samverkan med samtliga svenska marknadskontrollmyndigheter är nödvändigt för att kunna utföra uppdraget.

Bilaga 2.

Marknadskontroll och riskbaserad metod

Marknadskontroll

Marknadskontroll syftar till ett tillfredsställande skydd för konsumenter och arbetstagare, folkhälsa, miljö eller andra aspekter av skydd av allmänhetens intressen samt motverka snedvridning av konkurrens mellan företag. Marknadskontroll innebär att ansvarig myndighet vidtar åtgärder för att säkerställa att produkter som finns på marknaden uppfyller gällande lagstiftning och att de är kontrollerade och märkta på föreskrivet sätt. Myndigheten ska ingripa mot de ekonomiska aktörer vars produkter inte uppfyller ställda krav. Ingripanden som kan bli aktuella är t.ex. försäljningsförbud, tillbakadragande av produkter från marknaden eller återkallande av produkter från slutanvändare.

Marknadskontroll sker i form av informationsinsatser, planerade kontroller av tillverkare, importörer eller återförsäljare, kontroller vid unionsmarknadens yttre gräns, reaktioner på rapporterade olyckor, klagomål från allmänheten, varningar och notifikationer gällande farliga produkter från myndigheter i andra länder. Marknadskontroll omfattar inte förhandsgodkännande av produkter eller kontroll av produkter som tagits i bruk.

De svenska marknadskontrollmyndigheterna baserar vanligen sin kontroll utifrån riskbedömning, dvs. de riktar sina insatser främst mot de produkter, produkttegenskaper och ekonomiska aktörer som kan misstänkas inte uppfylla gällande krav och där konsekvenserna av bristande efterlevnad är allvarliga. Sådan information kan härröra från tidigare kontroller, klagomål, rapporter om olyckor, information från Safety Gate (Rapex) och ICSMS m.m.

Inom samtliga sektorer och myndigheter finns ett upparbetat sätt att ta emot och behandla anmälningar från andra myndigheter, klagomål från konsumenter och tips. Några myndigheter för även statistik om olyckor och tillbud inom sin sektor.

Kontrollmetoder väljs utefter vad som bedöms vara mest ändamålsenliga i det enskilda fallet. Dokumentkontroll görs ofta i samband med inspektioner och avser i första hand den dokumentation som ska finnas tillgänglig vid tillhandahållandet, t.ex. EU-försäkran om överensstämmelse och teknisk dokumentation. Vid en dokumentkontroll kan allvarliga brister upptäckas utan att produkten behöver genomgå provning. Brister i dokumentationen kan vara en indikation på att produkten inte uppfyller kraven. Dokumentkontroll kan också användas för att åstadkomma ett riktat urval av produkter för provning i laboratorium. Vissa myndigheter fokuserar på provning av produkter då dokument eller CE-märkning ofta inte överensstämmer med produkternas innehåll. Exempelvis kan produkter innehålla s.k. begränsade kemiska ämnen, trots att dokumentationen visar på överensstämmelse.

Myndigheterna har en mängd olika sanktionsmöjligheter till sitt förfogande såsom att besluta om försäljningsförbud, rättelse, tillbakadragande, återkallelse, ansökan om vitesföreläggande och sanktionsavgifter. Överträdelser kan i vissa fall också leda till straffrättsliga påföljder såsom böter och i allvarliga fall finns i vissa fall även fängelse i straffskalan. Idag varierar av olika skäl myndigheternas befogenheter och sanktionsmöjligheter.

Då bristande överensstämmelse ofta beror på okunskap om gällande regelverk lägger de svenska myndigheterna stor vikt vid information, utbildning och regelbundna dialoger med ekonomiska aktörer. Informationskampanjer och utbildningsinsatser sker kontinuerligt för att öka medvetenheten.

Kännedom om leverantörskedjan och marknaden

I enlighet med artikel 13 i EU:s marknadskontrollförordning ska vid utarbetande av den nationella strategin för marknadskontroll hänsyn tas till alla sektorer som omfattas av harmoniserad unionslagstiftning och samtliga led i leverantörskedjan, inbegripet import och digitala leveranskedjor. Marknadskontrollmyndigheternas urval av produkter för kontroll sker med avsikt att träffa största möjliga del av marknaden där marknadskontrollmyndigheterna identifierat risker. Till grund för urvalet ligger en kartläggning av marknaden innan kontrollen inleds. I urvalet tar myndigheterna ställning till de ekonomiska aktörernas roll i leveranskedjan, deras omsättning och geografiska placering. Vidare tar myndigheterna ställning till hur produkterna tillhandahålls, t.ex. i fysiska butiker, online eller business-to-business.

Vissa marknadskontrollmyndigheter riktar sin marknadskontroll mot ekonomiska aktörer mer än mot enskilda produkter. Det kan handla om ekonomiska aktörer som har förekommit tidigare i marknadskontrollsammanhang eller som omfattas av krav som rör deras verksamhet men inte är direkt kopplat till enskilda produkter, t.ex. återförsäljare.

Riskbaserad metod

I EU:s marknadskontrollförordning anges att marknadskontrollmyndigheterna ska följa en riskbaserad metod när de fattar beslut om vilka kontroller som ska utföras, på vilka typer av produkter och i vilken omfattning. Metoden ska beakta följande faktorer:

- a) möjliga riskkällor och bristande överensstämmelse som hör samman med produkten och, när så är tillgängligt, i vilken utsträckning dessa förekommer på marknaden;
- b) den verksamhet och drift som står under den ekonomiska aktörens kontroll;
- c) den ekonomiska aktörens tidigare historia vad gäller bristande överensstämmelse;
- d) om det är relevant, den riskprofilering som utförs av tullmyndigheter och
- e) klagomål från konsumenter och annan information som tas emot från andra myndigheter, ekonomiska aktörer, media och andra källor som kan tyda på bristande överensstämmelse.

För svensk del är marknadskontrollen decentraliserad med 13 myndigheter som har marknadskontrollansvar för olika sektorer. Vilken metod som används vid urval är till stor del beroende på vilken sektor som avses. Arbetssättet skiljer sig också åt mellan de olika myndigheterna. Även värderingen av risker sker på ett varierat sätt men generellt sett anses en risk vara allvarlig eller hög om risken kan leda till personskada. Även miljörisker kan anses som en allvarlig risk. Med medelhög risk avses risk som inte bedöms kunna leda till personskada.

Flera av sektorerna omfattar produkter som sällan eller aldrig kan vålla allvarlig personskada. Det har som följd att den riskbaserade metoden inte alltid sker på ett lika systematiskt sätt. Inom samtliga sektorer används dock riskbaserad metod om än i olika omfattning och struktur.

Risikfaktorer

Det är ett antal faktorer som ofta vägs in vid myndigheternas riskbedömning. Inom samtliga sektorer och myndigheter finns ett upparbetat sätt att ta emot och behandla anmälningar från andra myndigheter, klagomål från konsumenter och tips. Även information i olika EU-databaser är en viktig informationskälla.

Produktens användningsområde och indikationer på tekniska eller administrativa brister väger tungt vid bedömning av risk för bristande överensstämmelse. Ny teknologi och produkter med nya krav är också faktorer som är av betydelse, då kunskapen om vilka krav som gäller kan vara bristfällig. I vissa fall vägs också in om produkten är riktad mot eller utformad för utsatta grupper exempelvis barn, äldre och funktionsnedsatta.

Kännedom om marknaden och dess aktörer är en viktig faktor vid bedömning av risker. Flera myndigheter anger också att försäljningsvolym är en viktig faktor. Produkter med en hög försäljningsvolym når ett större antal användare och prioriteras därför ofta i högre grad än låga försäljningsvolym. Även produkter med en kort och intensiv försäljningscykel såväl som produkter inom lågprissegment anges som indikatorer för risk. De ekonomiska aktörernas beteende är ofta inkluderat i den riskbaserade metoden tillsammans med erfarenheter från utfallet från tidigare kontroller. Arbets- och produktskadestatistik används i de fall den finns tillgänglig.

Skadestatistik

Skadestatistik är värdefullt i arbetet för att förebygga skador som bristande produktsäkerhet kan ge upphov till. Rätt utformad och insamlad ger skadestatistik en god information om fördelning av olycksfrekvens och skador i samband med produktanvändning utifrån en rad olika indikatorer.

European Injury Database (IDB) är en EU-databas som innehåller standardiserad gränsöverskridande data om externa orsaker och omständigheter av skador som undersökts och behandlats på sjukhusens akutmottagningar. Syftet är att ge underlag om produktrelaterade olycksfall mot bakgrunden av ett allt friare flöde av produkter och tjänster inom gemenskapen. I Sverige var Socialstyrelsen utsedd myndighet för att samla in uppgifter till databasen. 2018 pausades inrapporteringen i och med att EU:s dataskyddsförordning (GDPR) började tillämpas. Socialstyrelsen ansåg att det inte gick att samla in personuppgifter mot bakgrund av det nya regelverket. Sedan 2018 saknas därför svensk statistik i databasen.

EU-projektet med databasen har fortsatt efter 2018 och de medlemsstater som har upphört med sin rapportering uppmanas att återuppta arbetet. Socialstyrelsen har i en rapport³⁷ om förutsättningar för insamling av skadedata bedömt att det inte finns behov av några författningsändringar utifrån vissa anledningar som nämns i rapporten såsom att t.ex. vissa uppgifter kan fås in genom patientregistret. Det pågår ett arbete inför att gå över till det internationella klassifikationssystemet ICD-11 som ger fler möjligheter till mer detaljerad kodning inom till exempel skadeområdet.

För svensk marknadskontroll vore det av stort värde att åter få tillgång till skadestatistiken. Sådan statistik bidrar till ett bättre underlag och förbättrar myndigheternas arbete med riskanalys.

Tullverkets riskprofilering

Tullverket är den myndighet som kontrollerar att reglerna för in- eller utförsel av varor till eller från Sverige efterföljs. När Tullverket stoppar en sändning från tredjeland som misstänks innehålla farliga produkter eller produkter som inte uppfyller kraven i den harmoniserade unionslagstiftningen tar Tullverket kontakt med berörd marknadskontrollmyndighet. För att förhindra att dessa produkter kommer in i EU arbetar Tullverket riskbaserat i samarbete med marknadskontrollmyndigheterna. Fördelen med att kontrollera produkterna vid EU:s yttre gräns är att undermåliga produkter stoppas innan de släpps ut på marknaden och når konsumenterna i unionen. Tullverket leder och medverkar i kontrollinsatser, både nationella och internationella, och kan agera utifrån både intern och extern riskinformation från bl.a. marknadskontrollmyndigheter, andra myndigheter, tullmyndigheter i andra medlemsstater och Europeiska kommissionen. Tullverket ingår i informationsutbytessystem med andra medlemsstater och arbetar kontinuerligt med att förbättra och effektivisera sin selekteringsförmåga. I samband med produktsäkerhetskontrollerna ska Tullverket även se till att korrekta tullavgifter, skatter och andra avgifter betalas in och att andra regler för in- och utförselrestriktioner följs.

37 Förutsättningar för insamling av skadedata till Injury Database Minimum Data Set (IDB-MDS, 2021).

Bilaga 3.

Planerade aktiviteter inom marknadskontroll

Myndigheternas planerade marknadskontroll

I avsnittet anges marknadskontrollmyndigheternas planerade aktiviteter inom marknadskontroll. Den angivna verksamheten är respektive myndighets egna beskrivning av vad som planeras.

Arbetsmiljöverket

(Sektorerna 4, 7, 9 och 13, se bilaga 5)

När det gäller den planerade tillsynsverksamheten kommer Arbetsmiljöverket under strategiperioden fortsätta att arbeta utifrån de årliga omvärlds- och marknadsanalyser som görs för Arbetsmiljöverkets sektorer. Genom dessa identifierar Arbetsmiljöverket behov av marknadskontroll inklusive förebyggande insatser.

Arbetsmiljöverket utför marknadskontroll av produkter på den svenska marknaden och uppdraget omfattar följande produktområden: maskiner, personlig skyddsutrustning, enkla tryckkärl, utrustningar för explosionsfarlig miljö, tryckbärande anordningar samt vissa produkter som inte omfattas av harmoniserad EU-lagstiftning. För dessa områden ser Arbetsmiljöverket i huvudsak trender som ökad automation och tillämpning av AI, egenimport, produkter som innebär särskilda risker som t.ex. transportmedel och lyftanordningar samt produkter som orsakar skador och sjukdomar på annat sätt än olycksfall, t.ex. vibrationsskador. Det är fortsatt maskiner och personlig skyddsutrustning som innebär flest reaktiva och proaktiva insatser inom marknadskontrollen.

Behovet av marknadskontroll i kombination med regelutvecklingen de kommande åren och utmaningarna inom standardiseringen gör att Arbetsmiljöverket ser behov för Arbetsmiljöverket som marknadskontrollmyndighet att vara redo och pålästa (för det som är på gång), delaktiga (även i regelutvecklingen och standardisering med mera) och samverkande (då det är tillsammans med andra vi kan möta utmaningarna under perioden).

Arbetsmiljöverket kommer avseende förordningen om allmän produktsäkerhet huvudsakligen att integrera tillkommande verktyg och möjligheter i förordningen för myndighetens marknadskontroll i befintlig marknadskontrollprocess m.m. samt uppdatera interna rutiner för hantering av ärenden i Safety Business Gateway och rapporteringen i EU:s system för snabb varning som används för att utbyta information om nationella åtgärder som vidtas mot farliga produkter (Safety Gate).

Boverket

(Sektorerna 5, 10 och 11, se bilaga 5)

Boverket trappar upp marknadskontrollen av byggprodukter under 2025 och planerar att fortsätta hålla den högre nivån under kommande period. Även en uppstart avseende marknadskontroll av produkter i kontakt med dricksvatten blir aktuell under perioden. Boverket deltar i ett AdCo-projekt för säkerhetskomponenter till hissar.

Boverket hanterar redan idag vissa icke-harmoniserade produkter enligt produktsäkerhetslagstiftningen. Huvudsakligen är de produkter som är föremål för Boverkets marknadskontroll inte avsedda för konsumenter, varför bedömningen är att det inte blir någon större skillnad inom ramen för den nya förordningen om allmän produktsäkerhet.

Elsäkerhetsverket

(Sektorerna 3, 13, 16, 18, 19 och 20, se bilaga 5)

Myndighetens strategi ska uppdateras under 2025 och arbetet är ännu inte uppstartat, varför planeringen inte är fastställd. Elsäkerhetsverkets marknadskontroll kommer troligtvis fortsatt att ha fokus på ny teknik och energiomställningen.

Elsäkerhetsverket kommer att se över skyldigheterna och möjligheterna i förordningen om allmän produktsäkerhet och uppdatera interna rutiner och processer.

Energimyndigheten

(Sektorerna 23 och 24, se bilaga 5)

Samordnade kontroller inom prioriterade produktområden

Energimyndigheten deltar i EU-gemensamma marknadskontrollprojekt då dessa sammanfaller med vad som bedömts som prioriterade produktgrupper eller aspekter för kontrollinsatser. De samordnade projekten kan ge större effekt på den inre marknaden där fler aktörer kan nås och bidrar till harmonisering av marknadskontrollen inom EU. Finansieringen av projekt möjliggör provningar som annars kanske inte skett.

Under perioden 2024-2029 kommer Energimyndigheten att delta i det europeiska marknadskontrollprojektet EEPLIANT4 inom de produktspecifika aktiviteterna för kyl- och frysprodukter (för hushåll) och kyl- och frysprodukter med direktförsäljningsfunktion, samt inom produktområdet luftvärmare och kylprodukter. Inom de produktspecifika aktiviteterna genomförs kontroller av webbbutiker, EPREL och dokumentation enligt krav i ekodesign- och energimärkningsförordningar samt kontroller av produktens prestanda i förhållande till krav i förordningarna genom provning.

Energimyndigheten deltar även i de horisontella arbetspaketen för träning och utbyte samt nya svårigheter och utmaningar. Energimyndigheten har beredskap att delta i andra eventuella europeiska samarbeten som kan tillkomma under perioden utifrån strategiska val. Energimyndigheten medverkar också i andra samarbetsforum såsom AdCo och i det nordiska samarbetet Nordsyn, vilket bidrar till myndighetens kunskap om marknaden och möjlighet att göra strategiska val gällande marknadskontrollinsatser.

Anpassning till nya krav och områden

Krav på ekodesign och energimärkning utgörs av ramverk där huvuddelen av kraven sätts i genomförandeåtgärder (förordningar) för respektive produktgrupp. Det gör att såväl nya produktområden som kravaspekter tillkommer successivt. Ekodesign innebär att ta hänsyn till produktens miljöpåverkan under hela livscykeln. De gällande förordningarna ställer t.ex. krav på energi- och materialeffektivitet, utsläpp, vattenanvändning, ämnen, konstruktion och funktion. Spannet av olika typer av krav kräver även anpassning av metoder och tillvägagångssätt vid kontroller.

Energimyndigheten kommer under de närmaste åren att genomföra ett utvecklingsarbete för att kunna göra marknadskontroll av nya områden och kravtyper som myndigheten inte tidigare genomfört marknadskontroll av. Detta omfattar t.ex. metodfrågor, process och rutiner, kompetens och infrastruktur för marknadskontrollen.

I skrivande stund pågår en utredning om kommande fördelning av det nationella marknadskontrollansvaret under den nya förordningen om ekodesign för hållbara produkter (ESPR). Beroende av hur kommande ansvar ser ut kan vissa anpassningar behövas i förberedelse för marknadskontroll av kraven.

Samtidigt pågår en utredning om marknadskontrollansvaret för förordning (EU) 2023/1542 om batterier och förbrukade batterier som trädde i kraft 2023 och samtidigt upphävde det tidigare batteridirektivet. Remittering av förslag till kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om batterier pågick fram till februari 2025. Energimyndigheten föreslås få ett omfattande ansvar för kontroll av produktkraven i batteriförordningen. Enligt förslaget kommer bestämmelserna att träda i kraft i augusti 2025. Energimyndigheten kommer följa den fortsatta processen med utpekande av ansvarig marknadskontrollmyndighet, samt påbörja förberedelserna att genomföra marknadskontroll av gällande krav. Det innebär att Energimyndigheten kommer ha ett behov av att utveckla arbetssätt och kompetens för att möta de nya kraven som ställs på Energimyndighetens marknadskontroll.

Kontroller relaterat till e-handel

För att öka regelefterlevnaden inom e-handeln för energirelaterade produkter ser Energimyndigheten ett behov av att genomföra insatser på fler nivåer i kedjan. Dels behöver återförsäljare följa de krav som finns men för att detta ska bli möjligt måste också tillverkare följa de dokumentations- och energimärkningskrav som finns i förordningarna.

Under perioden planerar Energimyndigheten att designa kontroller där vi rör oss nedåt i kedjan. Det vill säga att utforma kontroller som först ser till att tillverkare lever upp till de krav som ställs, för att sedan genomföra kontroller av återförsäljare när förutsättningar finns för de aktörerna att leva upp till kraven. Resultat från kontroller mot tillverkare kan också inkorporeras i myndighetens riskbaserade planeringsmetod för framtida kontroller, där brister i dokumentation exempelvis kan agera som urvalskriterium vid provning av produkter. "Strategi för design av träffsäkra kontroller" kan bidra till att rätt kontroll används vid rätt tillfälle utifrån omständigheter och aktör.

Utveckla arbetet med kommunikativa insatser

Energimyndigheten planerar att utveckla myndighetens arbete med kommunikativa insatser kopplat till marknadskontroll i området "Förebyggande och kommunikativa insatser". Vidare har behovet identifierats att börja arbeta med en mer standardiserad typ av informationsinsats som åtgärd vid reaktiva anmälningar som Energimyndigheten tar emot på området för energirelaterade produkter.

Folkhälsomyndigheten

(Sektor 36, se bilaga 5)

Vid planering av Folkhälsomyndighetens tillsynsverksamhet utgår myndigheten från det övergripande målet med den svenska tobakspolitiken - att minska de medicinska och sociala skadorna orsakade av tobak och nikotinprodukter enligt myndighetens uppdrag. De produkter som står under Folkhälsomyndighetens tillsyn har beroendeframkallande egenskaper och kan utgöra en allvarlig risk för människors hälsa.

Folkhälsomyndigheten kommer att bedriva tillsyn och marknadskontroll utifrån behovsanalys och med ett riskbaserat urval för att kunna använda resurserna där behovet av kontroll är som störst och där kontrollen ger mest effekt. Myndigheten kommer att fokusera på de ekonomiska aktörer och produkter där sannolikheten för bristande efterlevnad är stora.

Folkhälsomyndighetens tillsynsverksamhet kommer att bedrivas utifrån myndighetens fastställda tillsynsplan och program för marknadskontroll för att säkerställa att all tillsyn inom samtliga produktområden blir rättssäker och effektiv och för att förbättra förutsättningarna för regelefterlevnad bland verksamhetsutövare.

Myndigheten har även för avsikt att fortsätta arbetet med att låta analysera innehållet i tobaksvaror och elektroniska cigaretter i laboratorium för att säkerställa att de lever upp till kraven på tillåtna mängder av nikotin och förekomst av hälsofarliga ämnen.

Kemikalieinspektionen

(Sektorerna 3, 21, 22, 29 och 31, se bilaga 5)

Varje år tar Kemikalieinspektionen fram en tillsynsplan för vilken tillsyn som ska prioriteras. Kemikalieinspektionen utgår från en långsiktig strategi som bygger på riskbedömning och tidigare erfarenhet. Myndigheten bevakar kontinuerligt riskfaktorer som påverkas av exempelvis ändringar i handelsmönster, användning av ämnen i nya material och varugrupper. Vidare bedömer Kemikalieinspektionen hur varje enskild inspektion ska genomföras på mest resurseffektivt sätt, exempelvis om ett företag behöver besökas på plats för att insatsen ska få önskad effekt.

Den största delen av myndighetens kontroll av kemiska produkter och bekämpningsmedel är baserad på uttag av information från produktregister. För varutillsynen, där ett marknadskontrollregister med aktörer saknas och som omfattar ett mycket stort antal varor, utgår Kemikalieinspektionen från en fastställd strategi.

Kontroll av varor och produkter som säljs via e-handel

Kemikalieinspektionen har under flera år haft ett särskilt fokus på utveckling av e-handelstillsyn. Myndigheten kommer fortsätta prioritera kontroll av produkter sålda via e-handelsaktörer. Fokus ligger på produkter sålda via marknadsplattformar och dropshippingföretag, men även produkter från traditionella webbutiker kommer inkluderas. Det planeras riktade informationsinsatser samt utveckling av nya metoder och IT-verktyg i syfte att effektivisera marknadskontrollen av produkter sålda via e-handelsföretag

Kontroll av varor och produkter i samverkan med Tullverket

Kemikalieinspektionen fortsätter att utveckla samarbete med Tullverket för att stoppa varor och produkter som innehåller förbjudna ämnen redan innan de sprids på den svenska marknaden. Som led i detta fortsätter utbildningsinsatser för tulltjänstemän för att öka deras kunskap om kemikalielagstiftningen.

Hantering av inkommande tips

Varje år inkommer tips till Kemikalieinspektionen om misstänkta regelöverträdelser från företag, allmänhet och andra myndigheter. Tipsen granskas och vissa prioriteras för tillsyn. Dessa insatser rubriceras som händelsestyrd tillsyn och kan medföra att hela produktområden kontrolleras eller att varor analyseras. Tips som kommer in till myndigheten kan även leda till att vi får information om företag som inte är registrerade i produktregistret.

Kontroll av PFAS

PFAS eller högfluorerade ämnen är ett samlingsnamn för en stor grupp ämnen som används i många vardagsvaror, bland annat i skidvalla, allväderskläder, kosmetika och stekpannor. PFAS-ämnen kan inte brytas ner fullständigt i miljön utan finns alltid kvar i en eller annan form. Många PFAS-ämnen misstänks också vara skadliga och kan ansamlas i djur och människor. Kemikalieinspektionen fortsätter med kontroll av varor med inriktning på PFAS.

EU-gemensamma tillsynsprojekt gällande kemikalietillsyn

Det planeras fortsatt samarbete inom EU inom bl.a. e-handel med fokus på dropshipping. Under 2025 pågår ett EU-gemensamt projekt som omfattar importerade kemiska produkter och varor. Under 2026 planeras ett gemensamt EU-projekt gällande kontroll enligt CLP-lagstiftningen.

Övrig operativ kontroll

Inom kontrollen av kemiska produkter, bekämpningsmedel samt kontrollen av kemikalier i varor fortsätter Kemikalieinspektionen med flera insatser enligt sin tillsynsplan. Det inbegriper bland annat butikskontroll, kontroll av märkning och förekomst av olagliga produkter, kontroll av hemelektronik och industriprodukter.

Utbildnings- och informationsinsatser riktade mot företag

Kemikalieinspektionen arbetar med riktade informationsutskick, information på webben och utbildningsinsatser till företag. Myndigheten deltar även på branschträffar.

Produktsäkerhet

Förordningen om allmän produktsäkerhet kommer tillämpas när det gäller kemikalierisker som inte omfattas av särskilda säkerhetskrav i någon annan författning eller i en EU-förordning och om varan/produkten vid normal eller rimligen förutsägbar användning och livslängd kan föra med sig risk för människors hälsa och säkerhet. Detta är dock ovanligt. Förordningen innehåller även krav på aktörer som tillhandahåller produkter online och på leverantörer av onlinemarknadsplatser som kan granskas genom marknadskontroll. Det innefattar bland annat krav på information som ska anges tydligt och synligt i samband med erbjudandet om produkten, såsom tillverkarens namn och kontaktuppgifter samt eventuell varnings- och säkerhetsinformation.

Konsumentverket

(Sektorerna 3, 4, 23, 32 och 33, se bilaga 5)

Tillsynsverksamheten identifierar löpande riskområden och anpassar tillsynen och marknadskontrollen utefter vad för produkter och problemområden som är aktuella för stunden, där Konsumentverket gör bäst konsumentnytta utefter den resurs Konsumentverket har.

Närmast till hands ligger fokus på hjälmar inom personlig skyddsutrustning (PPE) och den nya standarden för provningsmetoden gällande rotationsvåld. Först ut blir ridhjälmarna samt slalomhjälmarna. Utöver det kommer Konsumentverket även att titta på hjälpmedel för klättring, så kallade autobelay, som möjliggör klättring på egen hand utan att någon person säkrar klättraren.

Inom leksaksområdet kommer fokus ligga på smådelar som innebär kvävningsrisker samt magneter som ökar som komponent i leksaker. Magneter kan innebära livsfara om de lossnar och sväljs av barn. Även olika silikonprodukter som används alltmer som olika måltidsredskap behöver ses över då standarden är bristfällig och produkten i sig kan innebära fara om den biter sönder.

Konsumentverket kommer att ha extra fokus på fortsatt utveckling vad gäller samarbetet med tullen för att hitta den bästa och mest effektiva metoden för den typen av marknadskontroll. Konsumentverket kommer fortsatt att kontrollera tjänster som tillhandahålls för barn så som trampolinparker, multiaktivitetsparker, hoppborgar och lekland.

Under perioden då kompletterande bestämmelser till den nya produktsäkerhetsförordningen utreds kommer Konsumentverket att besvara remisser och om Regeringskansliet så önskar bistå även på andra sätt. Konsumentverket kommer löpande arbeta med att ge information om den nya förordningen till företag samt bedriva tillsyn utefter de regler och metoder som finns i den.

Läkemedelsverket

(Sektorerna 1, 2 och 22, se bilaga 5)

För medicintekniska produkter är tillsynen så pass rörlig att Läkemedelsverket idag inte kan säga vad myndigheten ska tillsyna under åren fram till 2029. Det Läkemedelsverket vet är att myndigheten ska inspektera importörer och distributörer och auktoriserade representanter inom JAMS-projektet

med start 2025 och ha ett fokus på e-hälsa. Läkemedelsverket ska även tillsyna tillverkare av ortopedtekniska hjälpmedel. Klass I MDR och klass A IVDR löpande eftersom dessa ej granskas av anmälda organ.

Läkemedelsverket kommer även att behöva tillsyna EHR enligt EHDS, NIS2 (cybersäkerhet), AI-förordningen och externa reprocessare.

Inom kosmetika och tatueringsfärger bedrivs ett kontinuerligt arbete med att identifiera produkter och produkttyper som innebär särskilda risker för konsumenter. Planen för 2026–2029 kommer därför att kunna revideras under perioden. I dagsläget planeras följande fokusområden:

- Lågprishandel - främst kosmetiska produkter riktade till barn och unga
- Solskyddsprodukter
- Kontroll av större grossister av kosmetiska produkter
- Informationsinsatser
- Kontroll av kosmetikatillverkning
- Analys av föroreningar och kontroll av märkning i utvalda tatueringsfärger

Läkemedelsverket kommer att arbeta med intern verksamhetsutveckling för att kunna applicera verktygen i förordningen om allmän produktsäkerhet när Läkemedelsverket inte har andra regelverk som möjliggör krav på åtgärder. För kosmetika följer kraven för rapportering i Safety Gate. Läkemedelsverket har inget icke-harmoniserat produktområde.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

(Sektorerna 6, 8, 14, 15 och 16, se bilaga 5)

Generell information gällande MSB:s fem sektorer.

MSB kommer att prioritera reaktiv produktkontroll, dvs. kontroll av en produkt inleds när information inkommer, t.ex. notifikationer från andra medlemsstater, anmälningar eller eventuella incidenter/olyckor med produkter. Även kontroll vid EU:s yttre gräns prioriteras då det bedöms viktigt och det mest effektiva sättet att hindra större mängder produkter som inte uppfyller lagstiftningens krav. MSB avser under perioden 2026–2029 utföra viss proaktiv kontroll av främst online- och distansförsäljning genom att vidta dokumentkontroll.

MSB avser även att prioritera deltagande i de proaktiva kontrollerna "Joint Actions", vilka upphandlas av Europeiska kommissionen. Gällande sektor 16 för gasanordningar är ett projekt planerat 2025–2026 som MSB kommer delta i. För de övriga sektorerna (6, 8, 14 och 15) saknas ännu information om tillgängliga projekt.

Det civila försvaret i Sverige är under förstärkning och en del av motståndskraften vid krigsfara och krig är användning av gasdrivna produkter för uppvärmning och matlagning. MSB avser inom sektor 16 för gasanordningar genom proaktiv information stödja samtliga parter, från bransch till enskilda individer, så att de produkter som tillhandahålls och anskaffas är i överensstämmelse med gällande regler. MSB avser att även utföra proaktiv kontroll av gasanordningar som påverkar det civila försvaret, som t.ex. produkter för uppvärmning och matlagning.

MSB avser även att följa upp resultat från tidigare Joint actions inom sektor 14 pyrotekniska artiklar samt sektor 8 transportabla tryckbärande anordningar, för att söka information om marknadskontrollen har gett effekt på hela eller enbart delar av marknaden.

Avseende förordningen om allmän produktsäkerhet kommer MSB att anpassa interna processer och

arbetssätt för att säkerställa att myndigheten uppfyller de nya krav som ställs genom förordningen, t.ex. att anmälan enligt artikel 26.4 ska utföras inom 4 arbetsdagar efter åtgärd, att meddelande om återkallelse utformas enligt artikel 36 samt att de delegerade akter som antagits enligt artikel 45 efterlevs.

Naturvårdsverket

(Sektorerna 21, 27 och 35, se bilaga 5)

Naturvårdsverket har för närvarande ansvar för marknadskontroll för gällande EU-direktiv om förpackningar, elutrustning och batterier. Samtliga dessa regelverk kommer att ersättas av nya EU-förordningar eller är under omarbetning. Naturvårdsverket tar varje år fram en tillsyns- och marknadskontrollplan som tillsammans med Naturvårdsverkets program för marknadskontroll identifierar vilken tillsyn och marknadskontroll som ska prioriteras. Vilken omfattning som Naturvårdsverket planerar in tillsynsverksamhet för marknadskontroll 2026–2029 utöver nuvarande ansvar beror till stor del på hur marknadskontrollansvaret för kommande EU-lagstiftning kommer att fördelas, inte minst när det gäller förpackningsförordningen (PPWR) och Ekodesignförordningen.

Post- och telestyrelsen

(Sektor 19, se bilaga 5)

Post- och telestyrelsen (PTS) kommer bedriva marknadskontroll i enlighet med myndighetens årliga marknadskontrollplan. PTS kommer att fokusera på produktkategorier som tidigare har haft brister och på nya typer av produktkategorier. Informationsinsatser som riktas till ekonomiska aktörer och konsumenter kommer fortsättningsvis att vara ett viktigt verktyg inom myndighetens marknadskontroll.

Swedac

(Sektor 17, se bilaga 5)

Swedac har i sitt uppdrag som nationell myndighet inom området reglerad mätteknik, ansvar för både marknadskontroll (av reglerade mätinstrument som tillhandahålls för första gången) och tillsyn (av mätinstrument som är tagna i bruk och används). Swedac har samma ansvar för området färdigförpackade varor. En fördel med att ha ansvar för både marknadskontroll och tillsyn är att i tillsynsverksamheten lär vi känna marknaden och förutsättningar för både de reglerade mätinstrumenten men också villkoren för användare. Vår tillsynsverksamhet fungerar som en viktig del i omvärldsbevakning och marknadsanalys som i sin tur är en viktig del i planering marknadskontrollaktiviteter.

Den gröna omställningen påverkar regelutvecklingen på EU-nivå och ställer i snabb takt nya krav på reglerade mättekniska lösningar. Särskilt viktigt är detta inom områdena för energi- och transportsektorn. Här är myndigheten aktiv för att få till bättre anpassade regleringar på EU-nivå i syfte att förenkla för företag att kunna göra rätt och samtidigt skydda samhällsintressen.

Inom energisektorn är det främst elmarknaden som är i snabb förändring som ställer krav på både traditionella elmätare såväl som elmätare i nya tillämpningar, som kommer att behöva vara en del i marknadskontrollen. Här arbetar vi tillsammans med Energimarknadsinspektionen då våra respektive områden har tydliga kopplingar.

I omställningen av transportsektorn saknar laddningsstationer idag harmoniserade regler för mättekniska krav, och det pågår förhandlingar om att revidera delar av EU-direktiv på området. Det är tveksamt om det reviderade direktivet hinner träda i kraft under denna nationella strategi, men här är marknadskontroll ett viktigt verktyg för att bekräfta överensstämmelse.

Utveckling av ny teknik är något som Swedac också arbetar aktivt med, i dag i huvudsak kopplat till vår tillsynsverksamhet och som kommer att påverka reglering och därmed marknadskontroll. Utvecklingen sker främst genom digitalisering och särskilt AI som påverkar alla aktörer och produkter.

Transportstyrelsen

(Sektorerna 12, 22, 25, 26, 27, 28 och 34, se bilaga 5)

Väg

Stor vikt läggs vid uppföljning och åtgärder av de brister gällande produktsäkerhet hos fordon och fordonsprodukter som kommer till myndighetens kännedom, genom exempelvis klagomål från konsumenter, information från tillverkare, Safety Gate (Rapex) systemet eller på annat sätt. Den informationen kan även ligga till grund för urval av specifika produkter som kan bli föremål för marknadskontrollåtgärder. Då provning inom fordonsområdet ofta är väldigt kostsamt så behöver myndigheten ha välgrundade indikeringar på att en produkt kanske inte uppfyller den gemensamma lagstiftningen innan provning genomförs.

Fritidsbåtar och vattenskotrar

Då inga signaler uppfattats om ökade resurser för marknadskontroll, ligger fortsatt prioritet på att kvalitetssäkra myndighetens register med tillverkarkoder enligt Europeiska kommissionens genomförandeförordning (EG) 2007/1, samt besök hos utställare på båtmässor, så att den marknadskontroll av ekonomiska aktörer som myndigheten kan avsätta resurser för kan riktas mot aktörer vars produkter som bedöms utgöra störst risk. Utöver det prioriteras att fortsätta att delta i EU-arbetet och om möjligt utveckla samarbeten på EU-nivå som kan finansieras av EU. Myndigheten har även identifierat att import av produkter från tredjeland, bryggbåtar och mindre tillverkare samt så kallade efterkontroller utgör en ökad risk för att inte uppfylla kraven.

Kommersiell sjöfart (marin utrustning)

Då marknadskontrollen inom marin utrustning är starkt begränsad avseende resurser och tid kommer fortsatt fokus att ligga på att fortsätta och utveckla samarbeten på EU-nivå och initiera, leda och delta i gemensamma initiativ där resurser även kan äskas från Europeiska kommissionen. Nationellt behöver utveckling av både lag och föreskrift prioritet under perioden.

Förordningen om allmän produktsäkerhet - Väg

Intentionen gällande förordning (EU) 2023/988 är att utföra verksamheten inom detta område på ett sätt som tillgodoser säkerheten för konsumenterna. Viktigt är även att Transportstyrelsen känner trygghet i att Transportstyrelsen genomfört de åtgärder som ankommer på myndigheten för att nå målen med förordningen.

Förordningen om allmän produktsäkerhet - Fritidsbåtar och vattenskotrar

En inriktning för arbetet med båtlivsfrågor på Transportstyrelsen förväntas beslutas under januari 2025. I inriktningen ingår en aktivitetsplan för 2025, med ett förslag på att se över hur den nya förordningen om allmän produktsäkerhet (EU) 2023/988 kommer att påverka Transportstyrelsens arbete när det kommer till fritidsbåtar och vattenskotrar.

Planerade aktiviteter inom området ekodesign

Enligt artikel 66.1 i Ekodesignförordningen³⁸ ska varje medlemsstat i den nationella strategin för marknadskontroll som avses i artikel 13 i EU:s marknadskontrollförordning se till att det finns ett avsnitt om de marknadskontrollaktiviteter som planeras för att säkerställa att lämpliga kontroller, inbegripet, där så är lämpligt, fysiska kontroller och laboratoriekontroller, utförs i tillräcklig utsträckning med avseende på förordningen om ekodesign och de delegerade akter som har antagits enligt artikel 4 i förordningen om ekodesign. Enligt artikel 79.2 i Ekodesignförordningen ska artikel 66 tillämpas på produkter som har antagits enligt artikel 4 i förordningen.

De krav som uppställs i Ekodesignförordningen för avsnittet om ekodesign som ska ingå i den nationella strategin är av en annan karaktär än de som uppställs i artikel 13 i EU:s marknadskontrollförordning för strategin. Kraven i Ekodesignförordningen är inriktade på prioriteringar på produktnivå inom området ekodesign, vilka ska fastställas utifrån angivna kriterier i artikel 66 och med involvering av AdCo-gruppen på området. Kraven som uppställs i Ekodesignförordningen är således av en annan karaktär. Inom ramen för unionsnätverket för produktöverensstämmelse (EUPCN) har först en mall och därefter också en vägledning tagits fram som stöd för framtagande av de nationella strategierna. Vägledningen utgår ifrån användning av övergripande horisontella prioriterade områden i de nationella strategierna som omfattar alla de berörda myndigheterna, om än i olika utsträckning. Vägledningen föreslår därför att avsnittet om de marknadskontrollaktiviteter som planeras på ekodesignområdet anges i en bilaga till strategin eller som ett separat kapitel.

Ekodesignförordningen är resultatet av översynen av direktivet om ekodesign. Förordningen innebär en utvidgning av möjligt produktområde för krav. Vissa bestämmelser finns i ramförordningen men de flesta krav sätts liksom under direktivet i produktspecifika förordningar. Inga produktförordningar har ännu antagits under den nya förordningen. De första produktkrav som blir föremål för kontroll bedöms vara ett antal år bort. Det pågår för närvarande en utredning av fördelningen av marknadskontrollansvaret under den nya förordningen.

När utpekande av ansvariga marknadskontrollmyndigheter eller produktförordningar tillkommer kan anpassningar dock ske, eftersom strategin är på ett övergripande plan och myndigheternas planerade aktiviteter närmare specificeras i de årliga programmen för marknadskontroll.

Energimyndigheten har varit ansvarig för arbetet under direktivet, så väl framtagande av kraven som kontroll av efterlevnaden, samt deltagit i framtagande av den nya förordningen. Energimyndigheten är i dag ansvarig marknadskontrollmyndighet för de gällande förordningarna under direktivet om ekodesign, och de närliggande förordningarna om energimärkning, och planerar under strategiperioden fortsatta kontrollinsatser för de 50-talet förordningarna. Även informationsinsatser pågår löpande för både allmänna regler och skyldigheter samt de specifika kraven. Vissa anpassningar kommer att behöva göras, som planering och rapportering (se även under avsnittet ovan om Myndigheternas planerade marknadskontroll).

Planerade horisontella aktiviteter inom Marknadskontrollrådet

Aktiviteter som berör flera myndigheter och där det finns ett värde att samarbeta inom olika frågor sker inom ramen för Marknadskontrollrådet och dess arbetsgrupper. Det kan t.ex. innebära kompetensöverföring mellan myndigheter där någon myndighet har kommit längre i någon fråga eller har mer resurser där de kan bistå med kunskap till andra myndigheter. Arbetet syftar också till att utveckla gemensamma metoder och få en samsyn i vissa frågor. Den faktiska marknadskontrollen

³⁸ Förordning (EU) 2024/1781 om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter, om ändring av direktiv (EU) 2020/1828 och förordning (EU) 2023/1542 och om upphävande av direktiv 2009/125/EG.

sker dock inom respektive myndighet. Alla nedan planerade aktiviteter är av sådan karaktär att det finns ett värde av att samarbeta och där det ger mest effekt att arbeta tillsammans.

Informations- och utbildningsinsatser

Inom ramen för Marknadskontrollrådets arbete planeras marknadskontrollmyndigheternas gemensamma aktiviteter. Rådet genomför årligen olika event och aktiviteter såsom t.ex. seminarier, workshops och deltagande på mässor. Syftet med det återkommande seminariet "Din produkt, ditt ansvar" är att informera företag om gällande produktkrav, trendspana tillsammans och skapa en dialog om regelverk och utveckling av marknadskontrollen. En variant av seminariet planeras genomföras med en tydlig inriktning mot specifika branscher eller olika typer av ekonomiska aktörer.

Vartannat år hålls ett seminarium, "Marknadskontrolldagen", som riktar sig till alla som arbetar med marknadskontrollfrågor på de berörda myndigheterna. Syftet med dessa dagar är att utbyta bästa praxis, erfarenheter och diskutera olika frågor. Detta bidrar bland annat med gemensam syn på olika frågor och höjd kunskap.

På Marknadskontrollrådets webbplats informeras kontinuerligt om frågor som rör marknadskontroll. Webbplatsen riktar sig till ekonomiska aktörer, konsumenter och andra myndigheter. Framöver planeras ytterligare informationsinsatser på webbplatsen som syftar till att förenkla för företag att göra rätt och höja medvetenheten. Sådana informationsinsatser planeras även i andra kanaler, t.ex. i sociala medier.

Sedan 2021 har Marknadskontrollrådet årligen haft en informationskampanj, "Fynda säkert", som riktar sig till konsumenter. Kampanjen ger tips och råd kring e-handel och vad konsumenter bör tänka på vid köp online. Kampanjen inriktar sig mot olika målgrupper med anpassade budskap. Siffrorna talar för att kampanjen når många men om det sedan får effekt på individens köpbeslut är svårt att mäta. Framöver kommer kampanjen att följas upp och ytterligare informationsinsatser planeras.

Vidare hålls kontinuerligt utbildningar nationellt i informations- och kommunikationssystemet ICSMS och Kibana för de berörda myndigheterna. Det planeras ytterligare utbildningsinsatser till såväl nya som mer erfarna användare i ICSMS.

För att få en gemensam grundkunskap om marknadskontroll och harmoniserad tillämpning av regelverken har rådet beslutat att skapa en introduktionsutbildning för myndigheternas nyanställda personal. Utbildningen är tänkt att vara övergripande och kan omfatta områden som bland annat EU-lagstiftningen, processen för marknadskontroll och tullsamverkan. Ett projekt är uppstartat och en pilotutbildning är under utformning.

Aktiviteter i Marknadskontrollrådets arbetsgrupper

Flera horisontella frågor där det finns ett värde av att samarbeta hanteras i olika arbetsgrupper under Marknadskontrollrådet. Nedan är ett axplock av planerade aktiviteter inom dessa grupper.

Den snabba utvecklingen av ny teknik och AI, både som en del av produkter och som ett möjligt verktyg inom marknadskontrollen, har gjort att rådet identifierat området som ett där det kommer krävas gemensamma insatser. Marknadskontrollrådet kommer fortsätta arbeta med frågorna för att öka kompetensen om AI och identifiera områden där AI kan användas för marknadskontrollen.

Det pågår dessutom ett Vinnovaprojekt "Kapacitetsförstärkning för en effektivare AI-reglering" som syftar till att stärka marknadskontrollmyndigheter för säker och effektiv tillsyn av AI-system. Detta initiativ utformades för att säkerställa att myndigheterna är mer förberedda inför implementeringen av AI-förordningen. Likaså kommer Marknadskontrollrådet fortsätta med kunskapshöjande insatser om AI och gemensamt identifiera möjligheter och risker med den nya tekniken.

E-handelsgruppen fokuserar på de utmaningar och möjligheter som finns med att bedriva marknadskontroll online. Gruppen delar aktivt nya frågeställningar som uppkommer vid marknadskontrollen online och tillämpningen av olika regelverk. Gruppen strävar efter att utveckla gemensamma och effektiva metoder för att hantera marknadskontroll av den omfattande och växande e-handeln. Vägledningen för marknadskontroll online som arbetsgruppen tidigare tagit fram kommer uppdateras kontinuerligt. Gruppen ska fortsätta utveckla dialogen och samarbetet med svenska marknadsplatser online och andra e-handelsaktörer genom att delta på mässor eller arrangera olika event som riktar sig mot olika ekonomiska aktörer inom e-handeln.

Ett forum för omvärldsbevakning och marknadsanalys med representanter från marknadskontrollmyndigheterna fokuserar på att dela kunskap mellan myndigheter om förändringar som påverkar marknadskontrollen, trender och andra viktiga frågor.

I den permanenta arbetsgruppen om tullfrågor, Tullforum, diskuteras samarbetet mellan marknadskontrollmyndigheter och Tullverket. Gruppen har tagit fram en gemensam modell för samarbete som uppdateras utifrån ändringar i regelverk, erfarenhet och andra omständigheter. Forumet anordnas två gånger om året där såväl strategiska som operativa frågor diskuteras.

En arbetsgrupp om gemensam kommunikation har startat sitt arbete. Gruppen kommer arbeta med diverse kommunikationsfrågor, bl.a. i syfte att förenkla för företag att få tillgång till rätt information.

Den snabba digitala utvecklingen ställer nya krav på marknadskontrollmyndigheterna. Det kommer att finnas behov av fortsatt metodutveckling för att möta nya förutsättningar för marknadskontrollen. Marknadskontrollrådet planerar därför aktiviteter med syftet att gemensamt höja kunskapen om och utveckla metoder för användningen av befintliga system för att få ut relevant information från systemen och underlätta myndigheternas kontroll. Utöver det finns behov av ett ökat samarbete mellan myndigheterna för harmoniserad tillämpning av nya regelverk av horisontell karaktär.

Bilaga 4.

Förteckning över myndigheter

Förteckning över marknadskontrollmyndigheter enligt artikel 10.2 i EU:s marknadskontrollförordning och deras ansvarsområden.

1. Arbetsmiljöverket är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av

- a) Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG av den 17 maj 2006 om maskiner och om ändring av direktiv 95/16/EG,
- b) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/29/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av enkla tryckkärl,
- c) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/34/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om utrustning och skyddssystem som är avsedda för användning i potentiellt explosiva atmosfärer, utom när det gäller elektrisk utrustning,
- d) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/68/EU av den 15 maj 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av tryckbärande anordningar,
- e) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/425 av den 9 mars 2016 om personlig skyddsutrustning och om upphävande av rådets direktiv 89/686/EEG, när det gäller produkter som är avsedda för yrkesmässig användning, eller som kan antas komma att användas yrkesmässigt, och
- f) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1230 av den 14 juni 2023 om maskiner och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG och rådets direktiv 73/361/EEG.

2. Boverket är marknadskontrollmyndighet produkter som omfattas av

- a) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG,
- b) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/33/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om hissar och säkerhetskomponenter till hissar,
- c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/424 av den 9 mars 2016 om linbaneanläggningar och om upphävande av direktiv 2000/9/EG,
- d) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten, och
- e) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3110 av den 27 november 2024 om fastställande av harmoniserade regler för saluföring av byggprodukter och om upphävande av förordning (EU) nr 305/2011.

3. Elsäkerhetsverket är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av

- a) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/48/EG av den 18 juni 2009 om leksakers säkerhet när det gäller produkternas elektriska egenskaper utom strålning,
- b) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/30/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om elektromagnetisk kompatibilitet,

- c) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/34/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om utrustning och skyddssystem som är avsedda för användning i potentiellt explosiva atmosfärer, när det gäller produkter som utgör elektrisk utrustning,
 - d) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/35/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av elektrisk utrustning avsedd för användning inom vissa spänningsgränser,
 - e) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/53/EU av den 16 april 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av radioutrustning och om upphävande av direktiv 1999/5/EG i fråga om radioutrustnings egenskaper när det gäller elsäkerhet,
 - f) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/426 av den 9 mars 2016 om anordningar för förbränning av gasformiga bränslen och om upphävande av direktiv 2009/142/EG när det gäller gasrelaterade risker som orsakas av faror av elektriskt eller elektromagnetiskt ursprung, och
 - g) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1542 av den 12 juli 2023 om batterier och förbrukade batterier, om ändring av direktiv 2008/98/EG och förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av direktiv 2006/66/EG när det gäller kontroll över att stationära batterilagringssystem överensstämmer med kraven på säkerhet.
4. Folkhälsomyndigheten är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av
- a) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG.
5. Kemikalieinspektionen är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av
- a) Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/53/EG av den 18 september 2000 om uttjänta fordon,
 - b) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel,
 - c) Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/42/EG av den 21 april 2004 om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska föreningar förorsakade av användning av organiska lösningsmedel i vissa färger och lacker samt produkter för fordonsreparationslackering och om ändring av direktiv 1999/13/EG,
 - d) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG, med undantag för produkter som omfattas av post 75 i bilaga XVII till förordning (EG) nr 1907/2006,
 - e) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006,
 - f) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/48/EG av den 18 juni 2009 om leksakers säkerhet när det gäller produkternas brännbarhet och kemiska egenskaper,

- g) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 av den 16 september 2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet, med undantag för den kontroll som Transportstyrelsen ansvarar för när det gäller utrustning i fartyg som innehåller kontrollerade ämnen,
 - h) Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU av den 8 juni 2011 om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning,
 - i) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter,
 - j) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 av den 16 april 2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006, med undantag för den kontroll som Transportstyrelsen ansvarar för när det gäller utrustning i fartyg som innehåller kontrollerade ämnen,
 - k) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/852 av den 17 maj 2017 om kvicksilver och om upphävande av förordning (EG) nr 1102/2008,
 - l) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1009 av den 5 juni 2019 om fastställande av bestämmelser om tillhandahållande på marknaden av EU-gödselprodukter och om ändring av förordningarna (EG) nr 1069/2009 och (EG) nr 1107/2009 samt om upphävande av förordning (EG) nr 2003/2003,
 - m) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 av den 20 juni 2019 om långlivade organiska föroreningar, och
 - n) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1542 av den 12 juli 2023 om batterier och förbrukade batterier, om ändring av direktiv 2008/98/EG och förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av direktiv 2006/66/EG när det gäller kraven om begränsningar för ämnen.
6. Konsumentverket är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av
- a) Rådets direktiv 69/493/EEG av den 15 december 1969 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om kristallglas,
 - b) Europaparlamentets och rådets direktiv 94/11/EG av den 23 mars 1994 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar beträffande märkning av material som används i huvudbeståndsdelarna av skodon som saluförs i detaljistledet,
 - c) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/48/EG av den 18 juni 2009 om leksakers säkerhet, i den utsträckning någon annan myndighet inte utpekats som ansvarig,
 - d) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 66/2010 av den 25 november 2009 om ett EU-miljömärke,
 - e) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1007/2011 av den 27 september 2011 om benämningar på textilfibrer och därtill hörande etikettering och märkning av fibersammansättningen i textilprodukter och om upphävande av rådets direktiv 73/44/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 96/73/EG och 2008/121/EG,
 - f) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/425 av den 9 mars 2016 om personlig skyddsutrustning och som är avsedda för privat bruk, eller som kan antas komma att användas för privat bruk i inte obetydlig omfattning,
 - g) Kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/945 av den 12 mars 2019 om obemannade luftfartygssystem och om tredjelandsoperatörer av obemannade luftfartygssystem, när det gäller luftfartygssystem som utgör leksaker enligt lagen (2011:579) om leksakers säkerhet, och

- h) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1542 av den 12 juli 2023 om batterier och förbrukade batterier, om ändring av direktiv 2008/98/EG och förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av direktiv 2006/66/EG när det gäller kontroll över batterier för privat bruk.

7. Läkemedelsverket är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av

- a) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG, när det gäller produkter som omfattas av post 75 i bilaga XVII till förordning (EG) nr 1907/2006 (tatueringfärger),
- b) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009 av den 30 november 2009 om kosmetiska produkter,
- c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/745 av den 5 april 2017 om medicintekniska produkter, om ändring av direktiv 2001/83/EG, förordning (EG) nr 178/2002 och förordning (EG) nr 1223/2009 och om upphävande av rådets direktiv 90/385/EEG och 93/42/EEG, och
- d) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/746 av den 5 april 2017 om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik och om upphävande av direktiv 98/79/EG och kommissionens beslut 2010/227/EU.

8. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av

- a) Rådets direktiv 75/324/EEG av den 20 maj 1975 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar beträffande aerosolbehållare,
- b) Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/35/EU av den 16 juni 2010 om transportabla tryckbärande anordningar och om upphävande av rådets direktiv 76/767/EEG, 84/525/EEG, 84/526/EEG, 84/527/EEG och 1999/36/EG,
- c) Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/29/EU av den 12 juni 2013 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av pyrotekniska artiklar,
- d) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/28/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden och övervakning av explosiva varor för civilt bruk, och
- e) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/426 av den 9 mars 2016 om anordningar för förbränning av gasformiga bränslen och om upphävande av direktiv 2009/142/EG, i den utsträckning någon annan myndighet inte utpekats som ansvarig.

9. Naturvårdsverket är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av

- a) Europaparlamentets och rådets direktiv 94/62/EG av den 20 december 1994 om förpackningar och förpackningsavfall,
- b) Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/66/EG av den 6 september 2006 om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer och om upphävande av direktiv 91/157/EEG, och
- c) Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juli 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE).

10. Post- och telestyrelsen är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av
- a) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/53/EU av den 16 april 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av radioutrustning och om upphävande av direktiv 1999/5/EG utom radioutrustnings egenskaper när det gäller elsäkerhet.
11. Statens energimyndighet är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av
- a) Rådets direktiv 92/42/EEG av den 21 maj 1992 om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle,
 - b) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/125/EG av den 21 oktober 2009 om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energirelaterade produkter,
 - c) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1369 av den 4 juli 2017 om fastställande av en ram för energimärkning och om upphävande av direktiv 2010/30/EU, och
 - d) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/740 av den 25 maj 2020 om märkning av däck med avseende på drivmedelseffektivitet och andra parametrar, om ändring av förordning (EU) 2017/1369 samt om upphävande av förordning (EG) nr 1222/2009,
 - e) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1542 av den 12 juli 2023 om batterier och förbrukade batterier, om ändring av direktiv 2008/98/EG och förordning (EU) 2019/1020 och om upphävande av direktiv 2006/66/EG i den utsträckning någon annan myndighet inte utpekats som ansvarig, och
 - f) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1781 av den 13 juni 2024 om upprättande av en ram för att fastställa ekodesignkrav för hållbara produkter, om ändring av direktiv (EU) 2020/1828 och förordning (EU) 2023/1542 och om upphävande av direktiv 2009/125/EG i den utsträckning någon annan myndighet inte utpekats som ansvarig.
12. Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av
- a) Rådets direktiv 75/107/EEG av den 19 december 1974 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om flaskor som tjänar som mätbehållare,
 - b) Rådets direktiv 76/211/EEG av den 20 januari 1976 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om färdigförpackning av vissa varor efter vikt eller volym,
 - c) Rådets direktiv 80/181/EEG av den 20 december 1979 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning för måttenheter och om upphävande av direktiv 71/354/EEG,
 - d) Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/45/EG av den 5 september 2007 om fastställande av bestämmelser för färdigförpackade varors nominella mängder, om upphävande av rådets direktiv 75/106/EEG och 80/232/EEG samt om ändring av rådets direktiv 76/211/EEG,
 - e) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/34/EG av den 23 april 2009 om gemensamma föreskrifter för både mätidon och metrologiska kontrollmetoder,
 - f) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/31/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av icke-automatiska vågar, och
 - g) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/32/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av mätinstrument.

13. Transportstyrelsen är marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av

- a) Rådets direktiv 70/157/EEG av den 6 februari 1970 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om tillåten ljudnivå och avgassystemet för motorfordon,
- b) Europaparlamentets och rådets direktiv 98/70/EG av den 13 oktober 1998 om kvaliteten på bensin och dieselbränslen och om ändring av rådets direktiv 93/12/EEG,
- c) Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/14/EG av den 8 maj 2000 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om buller i miljön från utrustning som är avsedd att användas utomhus,
- d) Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/64/EG av den 26 oktober 2005 om typgodkännande av motorfordon med avseende på återanvändning,
- e) Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/40/EG av den 17 maj 2006 om utsläpp från luftkonditioneringssystem i motorfordon och om ändring av rådets direktiv 70/156/EEG,
- f) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2007 av den 20 juni 2007 om typgodkännande av motorfordon med avseende på utsläpp från lätta personbilar och lätta nyttofordon (Euro 5 och Euro 6) och om tillgång till information om reparation och underhåll av fordon,
- g) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 78/2009 av den 14 januari 2009 om typgodkännande av motorfordon med avseende på skydd av fotgängare och andra oskyddade trafikanter, om ändring av direktiv 2007/46/EG och om upphävande av direktiven 2003/102/EG och 2005/66/EG,
- h) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 79/2009 av den 14 januari 2009 om typgodkännande av vätgasdrivna motorfordon och om ändring av direktiv 2007/46/EG,
- i) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 595/2009 av den 18 juni 2009 om typgodkännande av motorfordon och motorer vad gäller utsläpp från tunga fordon (Euro 6) och om tillgång till information om reparation och underhåll av fordon samt om ändring av förordning (EG) nr 715/2007 och direktiv 2007/46/EG och om upphävande av direktiven 80/1269/EEG, 2005/55/EG och 2005/78/EG,
- j) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 661/2009 av den 13 juli 2009 om krav för typgodkännande av allmän säkerhet hos motorfordon och deras släpvagnar samt av de system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för dem,
- k) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 av den 16 september 2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och som utgör utrustning i fartyg,
- l) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 167/2013 av den 5 februari 2013 om godkännande och marknadskontroll av jordbruks- och skogsbruksfordon,
- m) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 168/2013 av den 15 januari 2013 om godkännande av och marknadskontroll för två- och trehjuliga fordon och fyrhjulingar,
- n) Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/53/EU av den 20 november 2013 om fritidsbåtar och vattenskotrar och om upphävande av direktiv 94/25/EG,
- o) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/90/EU av den 23 juli 2014 om marin utrustning och om upphävande av rådets direktiv 96/98/EG, av den 16 april 2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006 och som utgör utrustning i fartyg,
- p) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 av den 16 april 2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006 och som utgör utrustning i fartyg,

- q) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 540/2014 av den 16 april 2014 om motorfordons ljudnivå och om utbytesljud dämpningssystem och om ändring av direktiv 2007/46/EG och om upphävande av direktiv 70/157/EEG,
- r) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1628 av den 14 september 2016 om krav för utsläppsgränser vad gäller gas och partikelformiga föroreningar samt typgodkännande av förbränningsmotorer för mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg, om ändring av förordningarna (EU) nr 1024/2012 och (EU) nr 167/2013 samt om ändring och upphävande av direktiv 97/68/EG,
- s) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/858 av den 30 maj 2018 om godkännande av och marknadskontroll över motorfordon och släpfordon till dessa fordon samt av system, komponenter och separata tekniska enheter som är avsedda för sådana fordon, om ändring av förordningarna (EG) nr 715/2007 och (EG) nr 595/2009 samt om upphävande av direktiv 2007/46/EG,
- t) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2018/1139 av den 4 juli 2018 om fastställande av gemensamma bestämmelser på det civila luftfartsområdet och inrättande av Europeiska unionens byrå för luftfartssäkerhet, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 2111/2005, (EG) nr 1008/2008, (EU) nr 996/2010, (EU) nr 376/2014 och direktiv 2014/30/EU och 2014/53/EU, samt om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 552/2004 och (EG) nr 216/2008 och rådets förordning (EEG) nr 3922/91, och
- u) Kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/945 av den 12 mars 2019 om obemannade luftfartygssystem och om tredjelandsoperatörer av obemannade luftfartygssystem, i fråga om luftfartygssystem som inte anses utgöra leksaker enligt lagen (2011:579) om leksakers säkerhet.

Bilaga 5.

Produktsektorer

Product sectors	Relevant Directives and Regulations
1. Medical devices (including In vitro diagnostic medical devices and Active implantable medical devices)	Regulation (EU) 2017/745; Regulation (EU) 2017/746
2. Cosmetics	Regulation (EC) 1223/2009
3. Toys	Directive 2009/48/EC
4. Personal protective equipment	Regulation (EU) 2016/425
5. Construction products	Regulation (EU) 305/2011; Regulation (EU) 2024/3110
6. Aerosol dispensers	Directive 75/324/EEC
7. Simple pressure vessels and pressure equipment	Directives 2014/29/EU and 2014/68/EU
8. Transportable pressure equipment	Directive 2010/35/EU
9. Machinery	Regulation (EU) 2023/1230 (replacing Directive 2006/42/EC still applicable until 20/1/2027)
10. Lifts	Directive 2014/33/EU
11. Cableways	Regulation (EU) 2016/424
12. Noise emissions for outdoor equipment	Directive 2000/14/EC
13. Equipment and Protective Systems Intended for use in Potentially Explosive Atmospheres	Directive 2014/34/EU
14. Pyrotechnics	Directive 2013/29/EU
15. Explosives for civil uses	Directive 2014/28/EU
16. Appliances burning gaseous fuels	Regulation (EU) 2016/426
17. Measuring instruments, Non-automatic weighing instruments, Pre-packaged products and Units of measurement	Directives 2014/32/EU and 2014/31/EU; Directives 2007/45/EC, 75/107/EEC, 76/211/EEC and Directive 80/181/EEC; Directive 2009/34/EC
18. Electrical equipment under EMC	Directive 2014/30/EU
19. Radio equipment under RED	Directive 2014/53/EU
20. Electrical appliances and equipment under LVD	Directive 2014/35/EU
21. Electrical and electronic equipment under RoHS and WEEE and batteries	Directives 2011/65/EU and 2006/66/EC, Directive 2012/19/EU
22. Chemicals	Regulation (EC) No 1907/2006; Regulation (EC) 648/2004, Directive 2004/42/EC, Regulation (EC) 850/2004, Regulation (EC) 842/2006 and Regulation (EU) 517/2014, Regulation (EC) 1005/2009; Regulation (EC) No 1272/2008; Regulation (EU) 2017/852
23. Eco-design and Energy Labelling	Directive 2009/125/EC, Regulation (EC) No 66/2010, Regulation (EU) 2024/1781; Regulation (EU) 2017/1369, Directive 92/42/EEC
24. Tyre labelling	Regulation (EU) 2020/740
25. Recreational craft	Directive 2013/53/EU
26. Marine equipment	Directive 2014/90/EU

Product sectors	Relevant Directives and Regulations
27. Motor vehicles and tractors	Directive 70/157/EEC, Directive 98/70/EC, Directive 2000/53/EC; Directive 2005/64/EC; Directive 2006/40/EC; Regulation (EC) No 715/2007; Directive 2007/46/EC; Regulation (EC) No 78/2009; Regulation (EC) No 79/2009; Regulation (EC) No 595/2009; Regulation (EC) No 661/2009; Regulation (EU) 167/2013; Regulation (EU) 168/2013; Regulation (EU) No 540/2014; Regulation (EU) 2018/858
28. Non-road mobile machinery	Regulation (EU) 2016/1628
29. Fertilising products	Regulation (EU) 2019/1009
30. Other consumer products under GPSD (optional)	Directive 2001/95/EC
31. Biocides	Regulation (EU) 528/2012
32. Textile and Footwear labelling	Regulation (EC) 1007/2011 and Directive 94/11/EC
33. Crystal glass	Directive 69/493/EEC
34. Unmanned aircraft systems	Regulation (EU) 2018/1139; Regulation (EU) 2019/945; Regulation (EU) 2019/947
35. Packaging and packaging waste	Directive 94/62/EC
36. Tobacco	Directive 2014/40/EU
37. Batteries and waste batteries	Regulation (EU) 2023/1542
38. Fluorinated greenhouse gases	Regulation (EU) 2024/573
39. Artificial Intelligence	Regulation (EU) 2024/1689
40. Cyber Resilience	Regulation (EU) 2024/2847

Bilaga 6.

EU:s marknadskontrollförordning

Artikel 13 i EU:s marknadskontrollförordning

Nationella strategier för marknadskontroll

1. Varje medlemsstat ska åtminstone vart fjärde år upprätta en övergripande nationell strategi för marknadskontroll. Varje medlemsstat ska upprätta en sådan strategi första gången senast den 16 juli 2022. Den nationella strategin ska främja ett konsekvent, övergripande och samlat tillvägagångssätt för marknadskontroll och för tillämpningen av harmoniserad unionslagstiftning inom medlemsstatens territorium. Vid utarbetande av den nationella strategin för marknadskontroll ska hänsyn tas till alla sektorer som omfattas av harmoniserad unionslagstiftning och samtliga led i leverantörskedjan, inbegripet import och digitala leveranskedjor. De prioriteringar som anges i arbetsprogrammet för nätverket får också beaktas.
2. Den nationella strategin för marknadskontroll ska omfatta åtminstone följande delar, om detta inte äventyrar marknadskontrollaktiviteter:
 - a) Den tillgängliga informationen om förekomsten av produkter som inte överensstämmer med kraven, med särskilt beaktande av de kontroller som avses i artiklarna 11.3 och 25.3, och, i tillämpliga fall, marknadstrender som kan påverka antalet fall av bristande överensstämmelse i olika kategorier av produkter, och möjliga hot och risker i samband med ny teknik.
 - b) De områden som medlemsstaterna identifierar som prioriterade för tillämpningen av harmoniserad unionslagstiftning.
 - c) Den tillsynsverksamhet som planeras i syfte att minska den bristande överensstämmelsen inom de områden som identifieras som prioriterade, inbegripet, i förekommande fall, de miniminivåer för kontroller som förutses för kategorier av produkter som har hög nivå av bristande överensstämmelse.
 - d) En bedömning av samarbetet med marknadskontrollmyndigheter i andra medlemsstater enligt vad som avses i artikel 11.8 och kapitel VI.
3. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen och övriga medlemsstater sin nationella strategi för marknadskontroll genom det informations- och kommunikationssystem som avses i artikel 34. Varje medlemsstat ska offentliggöra en sammanfattning av sin strategi.

Bilaga 7.

Ekodesignförordningen

Artikel 66 förordning (EU) 2024/1781 om ekodesign för hållbara produkter (Ekodesignförordningen)

Planerad marknadskontrollaktiviteter

1. I den nationella strategi för marknadskontroll som avses i artikel 13 i förordning (EU) 2019/1020 ska varje medlemsstat se till att det finns ett avsnitt om den marknadskontrollaktiviteter som planeras för att säkerställa att lämpliga kontroller, inbegripet, där så är lämpligt, fysiska kontroller och laboratoriekontroller, utförs i tillräcklig utsträckning med avseende på denna förordning och de delegerade akter som har antagits enligt artikel 4 i den här förordningen.

Det avsnitt som avses i punkt 1 ska åtminstone inkludera

- a) de produkter eller krav som har identifierats som prioriteringar för marknadskontrollen, med beaktande av de gemensamma prioriteringar som fastställts av gruppen för administrativt samarbete (Adco-gruppen), som inrättats enligt artikel 30.2 i förordning (EU) 2019/1020, i enlighet med artikel 68.1 a och rapporterna enligt artikel 67.2,
- b) de marknadskontrollaktiviteter som planeras för att minska eller för att få den bristande överensstämmelsen att upphöra för de produkter eller krav som har identifierats som prioriteringar, inbegripet vilken typ av kontroller som ska utföras under den period som omfattas av den nationella strategin för marknadskontroll.

2. De prioriteringar för marknadskontroll som avses i punkt 1 andra stycket a ska fastställas på grundval av objektiva kriterier, däribland

- a) de nivåer av bristande överensstämmelse som har konstaterats på den marknad som omfattas av marknadskontrollmyndighetens behörighet,
- b) den bristande överensstämmelsens miljöpåverkan,
- c) i förekommande fall, antalet klagomål som mottagits från slutanvändare eller konsumentorganisationer, eller annan information som mottagits från ekonomiska aktörer eller media,
- d) antalet relevanta produkter som tillhandahålls på den marknad som omfattas av marknadskontrollmyndighetens behörighet,
- e) antalet relevanta ekonomiska aktörer som är verksamma på den marknad som omfattas av marknadskontrollmyndighetens behörighet.

3. För produktkategorier som konstaterats utgöra en hög risk för bristande överensstämmelse ska de kontroller som avses i punkt 1, där så är lämpligt, omfatta fysiska kontroller och laboratoriekontroller baserade på lämpliga stickprov.

Marknadskontrollmyndigheterna ska ha rätt att av den ansvariga ekonomiska aktören återkräva kostnaderna för inspektion av handlingar och fysisk provning av produkter om de delegerade akter som har antagits enligt artikel 4 inte följs.

Besöksadress: Österlånggatan 9, 503 31 Borås
Postadress: Box 878, 501 15 Borås

0771-99 09 00

registrator@swedac.se

www.swedac.se